

Digitaliseret af | Digitised by

**DET KGL.
BIBLIOTEK**

Royal Danish Library

Forfatter(e) Author(s):	Rambach, Johan Jacob.; fremsatte ... af Johan Jacob Rambach ; nu af det Tydske i det danske Sprog oversatte ...
Titel Title:	<u>Betragtninger over de Syv Forjættelser, hvilke Guds Søn i de Apocalyptiske Breve har givet Seyervinderne</u>
Udgivet år og sted Publication time and place:	Kiøbenhavn : trykt udi det Kongel. Waysen-Huses Bogtrykkerie, 1734
Fysiske størrelse Physical extent:	[8], 144, [4] s.

DK

Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk altid at kreditere ophavsmanden.

UK

The work is free of copyright. You can copy, change, distribute or present the work, even for commercial purposes, without asking for permission. Always remember to credit the author.

1, - 358

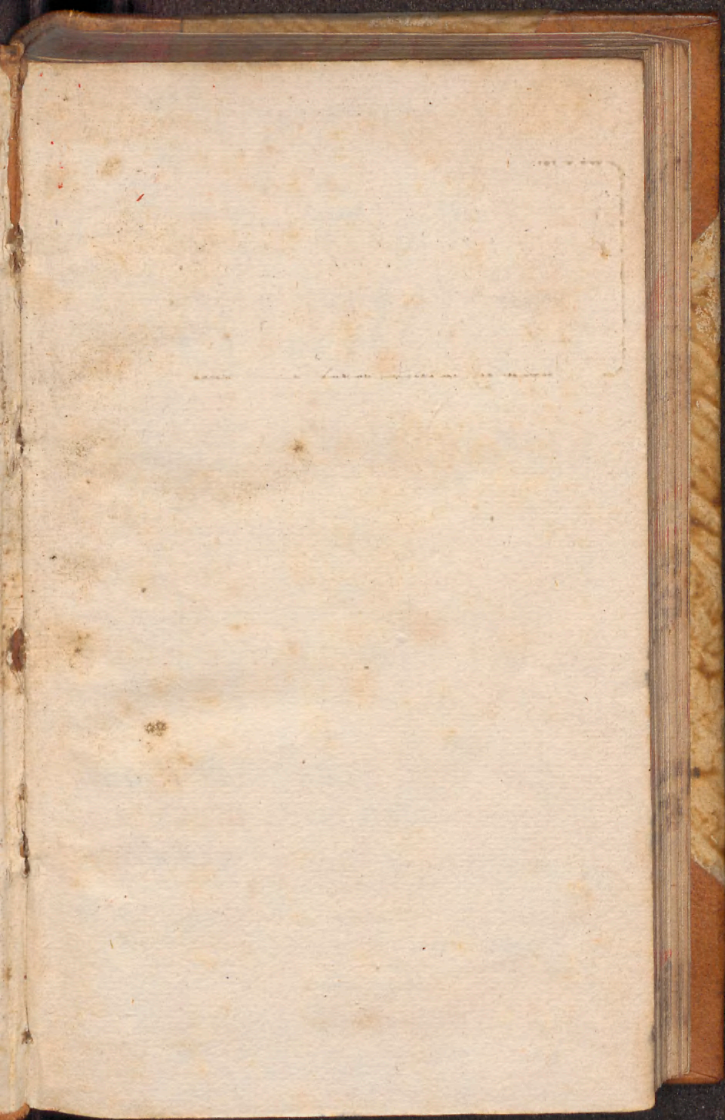
DET KONGELIGE BIBLIOTEK
DA 1.-2.S 18°

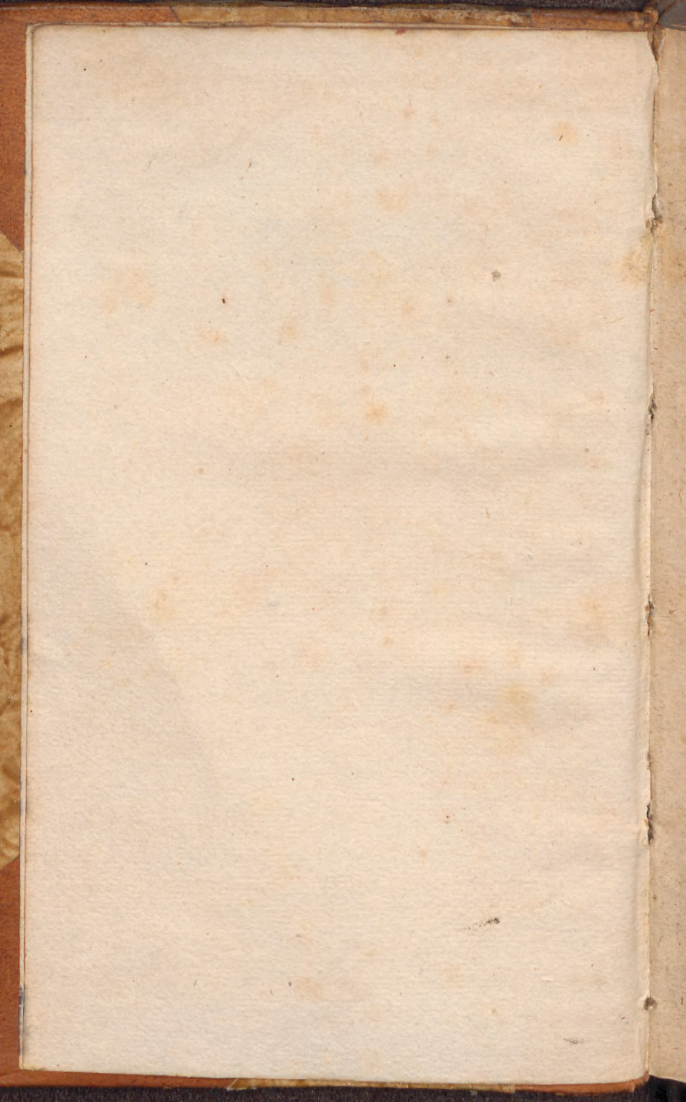

1 1 01 0 8 03513 X

+ REX

Betragtninger
Over
De Syv
Sørjættelser,

Hvilke
Guds Søn i de Apocalyp-
tiske Breve har givet Seyer-
vinderne,

fremfattede

Udi offentlig Forsamling
i Wänsen-Huset til Glaucha i Halle,
Og siden meddeelte ved Trykken

af

M. Johan Jacob Rambach,
Facult. Theol. Adjuncto.

Her af det Tyske i det Danske Sprog oversat, og
til Trykken befordrede.

~~~~~
Selges her uindbunden for 6. Skill. danske.

Risøbenhavn,

Trykt udi det Kongel. Wänsen-Huses Bogtrykkerie,
og paa dets forlag. Aar 1734.

Sortale.

Elskelige Læsere i Christo!

Det som en vis mand har dømt om den gandske Hell. Skrift, nemlig, at de sandheder, derudi indeholdes, vare, ligesom en flod, hvorudaf et lam kunde slukke sin tørst, men ogsaa en stoer elephant gandske og aldeles bade sig derudi: Det maae man ogsaa i besynderlighed sige med rette om den sidste bog af skriften, nemlig Jesu Christi Aabenbaring, som hand har givet sin tienerer Johannes. Den største deel derudaf bestaaer af prophetiske spaadomme om de forandringer og hændelser, som skulde forefalde i Christi rige, hvilke fremsættes under nogle sind-billeder, som ere fulde af hemmeligheder, og laante af det gamle Testaments propheter, hvorfor de og ere omgivne som med en mørk sky. Her finde ogsaa de største elephanter rum nok at svømme; i det ogsaa saadanne mænd, som have forsøgte sind i

Guds ord, og i at forklare prophetiske skrifter, finde her lejlighed for sig, at anvende deres af Gud forleenede gaver, til det almindelige bedste, i særdeleshed den videnskab, de have i kirke-historien og i at kiende Guds veye. Men der ere og mange vigtige sandheder med saare klare og tydelige ord forelagte der udi, at endog det eenfoldigste lam kand rigelig slukke sin tørst af disse rene strømme, der ere udflødne fra Guds og Lammets stoel. Nogle steder i denne bog have ligesom mell at give de diende børn; men andre vise de unge folk og mænd i christendommen en haardere mad: Og saaledes har da denne bogs høieste Auctor ved sammes indgivelse sørget for alle slags læsere, efterdi alle sieler ere hans. Ezech. 18, 4.

§ 2. I blant de steder i Johannis Aabens baring, som de eenfoldige ogsaa kand finde deres underviisning, føde og opbyggelse udi, maae man billig regne de syv breve med, som Guds Søn har ladet skrive ved Johannes til de syv menigheder i lille Asien, til Ephesus, Smyrna, Pergamus, Thyatira, Sardes, Philadelphia og Laodicea. Thi ihvorvel samme breve, foruden den nærmeste historiske forstand, der angaaer disse syv menigheders tilstand, ogsaa maae have en høyere og prophetiske henseende til visse vigtige forandrings

dringer i Christi almindelige Kirke, til hvis
 randsagning der udtræves forsøgte find: saa
 er dog den største deel af disse breve ogsaa be-
 qvem for eenfoldige, dog tillige agtsomme læ-
 sere, til lærdom, til straf, til forbedring, til
 optugtelse i retfærdighed, og til trøst udi ud-
 vortes og indvortes lidelser. Hvor mangt et
 got gemyt er allerede bleven styrket ved de ord:
 Vær tro indtil døden, saa vil jeg give
 dig livsens krone; cap. 2, 10. Desligeste:
 Hold fast ved det, du haver, at ingen
 skal tage din krone. cap. 3, 11. Hvor man-
 gen en har allerede funden vederbørgelse
 i de ord: Hvilkesomhelst jeg elsker, dem
 overbeviser og tugter jeg; cap. 3, 19. li-
 geledes: See, jeg haver staaet for dørræn,
 og banker; dersom nogen hører min
 røst, og oplader dørræn, til ham vil jeg
 gaae ind, og holde nadvere med ham,
 og hand med mig.

S 3. I besynderlighed, have de syv For-
 jættelser, som Guds Søn har givet seervin-
 derne, allerede beviist deres velsignede virk-
 ninger paa mange sieler i liv og død, saavel saas-
 ledes, som de ere komne fra Johannes pen,
 som saadan, som de af andre ere forfattede
 sang: viis. Det har behaget den H. Erre
 JESU, i disse Forjættelser, med lutter for-

blummede tale-maader, og under visse sind-billeder, at give sit sind tilkiende; hvilken skrive-maade vel forbolder u-øvede læsere nogle vanskeligheder, men føre dog derhos ogsaa, endog i sin hemmeligheds-fulde mørk-hed, sin herlige nytte med sig.

§ 4. Allerførst er denne nytte forbunden dermed, at læserne kand derved des kraftigere blive opmuntrede til at paakalde lysenes Gader om den sande forstand paa saadanne noget dunkle ord, hvilket er noget, som den fromme Gud seer sin lyst paa. Thi siden Johannes ellers siger: Dersom vi begiere noget efter hans villie, hører hand os; 1 Joh. 5, 14. saa er der ingen tvivl paa, at der ingen ting er, hand heller vil lade sig bede om, end om den rette forstand paa den samme bog, som hand har aabenbaret os sin villie udi. Men næst dette blive og læserne ved saadan en dunkelhed opmuntrede til des flittigere en efterforskning, hvilken, eftersom den aldrig gaaer frugtesløs af, er forbunden med en lønlig fornøjelse. Ligesom derimod dette tusmørke er for de lade, der ikke agte Guds ord værd, at anvende nogen flid, arbejde og bøn paa, et forhæng, hvorved de afholdes fra at see ind i saa mange skionne og søde sandheder udi den hell. Skrift. Det er ydermere et
got

got middel til ikke alleneſte at overbevise os om, hvor ufuldkommen vor kundſkab er i Guddommelige ting, og vort propheteren, hvilket ſkeer i ſtykke viis; 1 Cor. 13, 9. men ogſaa til at bevare os fra væmmelſe og kiedſommelighed. Man har vel ingen tiid nødvendig, at gaae hungrig fra Guds ord; men der ſtaaer dog ogſaa ſaa megen ſkiult mad fremſat paa dette herlige bord, at man aldrig bliver kied deraf, men erfarer, hvor ſande Syrach's ord ere cap. 24, 25. De, ſom æde mig, ſkal hungre mere efter mig. Siden derfor den viſe Guds Aand ved ſlige noget dunkle og forblummede tale-maader i den hell. Skrift, har ſaa kierlige henſeender, der ere henrettede til vores gavn og nytte, ſaa ſkal vi ikke ſee ſkebt ved, at hand er ſaa god.

§ 5. Des imidlertid, om der endſkiont intet andet indeholdes i ſaadanne dunkle ſteder i Guds ord, end hvad der paa andre ſteder er klart og tydeligt, uden lignelſe og mørke tale, lagt for øyne: ſaa er det dog got, nyttigt og tienligt, at ſaadanne ſteder ogſaa blive klargjorte, og ſatte i et større lys, ved det man holder dem imod de ſteder, ſom ere tydeligere; i ſær, naar der ligge almindelige ſandheder derudi, ſom ligger alle chriſtne meget magt paa at vide og ret at forſtaa ſig paa. Og det har da været

været den aarsag, som har bevæget mig til, først i offentlig forsamling at fremsætte disse den Herres Jesu syv Forjættelser, for sieler, der maatte være begierlige efter deres opbyggelse, og nu ogsaa efter manges begiering, skriftlig at lægge dem for syne ved trykken, paa det at enhver, der enten har hørt derpaa, eller nu behaager at læse det, maae erkiende, hvad for herlige privilegier, friheder og velgierninger hand fand erlange af Guds Søn, naar hand ved Guds Aand, som er villig dertil, vil lade sig opvække til en alvorlig ombvendelses og troes Kamp.

§ 6. Disse Betragtninger blive dig derfor, elskelige Læser i Christo, overgivne med det hiertelige ønske, at Herren ville rigelig velsigne de der udi fremsatte sandheder, til din opbyggelse. Den Guds Aand, der ved enhver af disse syv Forjættelser har ladet udraabe: Dert som haver øren at høre med, hand høre! ville selv aabne dit øre, og oplukke dit hierte, paa det at disse Jesu Christi allerhelligste ord, der ere aand og liv, maae gaae der ind, og udrette der inde, hvad som er behageligt for hans ansigt. Til hvilken ende jeg vil troligen have dig Guds naade og hans naades ord befalet.

Skrevet paa Universitetet til

Halle, d. 4. April, 1724.

De

Syv Christi Forjættelser.

Udi Joh. Nab. 2 og 3 Cap.

- I. **D**en som vinder, ham vil jeg give at æde af livsens træ, som er midt i Guds paradisiis.
- II. Den som vinder, skal ikke blive skadet af den anden Død.
- III. Den som vinder, ham vil jeg give at æde af det skjulte manna, og jeg vil give ham en hviid steen, og et nyt navn skrevet paa stenen, hvilket ingen kiender, uden den, som annammer det.
- IV. Den som vinder, og som holder mine gierninger indtil enden, ham vil jeg give magt over hedningene; og hand skal styre dem med et jern-
riis;

riis ; ligesom leerkar, skal de son-
derknuses, som og jeg haver an-
nammet af min Fader ; og jeg vil
gibe ham morgenstiernen.

V. Den som vinder, hand skal klædes
med hvide klæder ; og jeg vil ikke
udslette hans navn af livsens bog ;
og jeg vil bekiende hans navn for
min Fader, og for hans Engle.

VI. Den som vinder, ham vil jeg gi-
re til en pillere i min Guds tem-
pel, og hand skal ikke fremdeles
gaae ud uden for ; og jeg vil skrive
min Guds navn paa ham, og det
min Guds stads, det ny Jerusa-
lems, navn, hvilken kommer ned
af himmelen fra min Gud, og mit
det ny navn.

VII. Den som vinder, ham vil jeg gi-
ve, at sidde med mig paa min stoel,
ligesom og jeg haver vundet, og
sat mig hos min Fader paa hans
stoel.

Bøn

Bøn.

Derre Jesu, du trofaste og kiere
 Sællere, du som udaf en frivillig
 Kiærlighed har taget dig paa at kæmpe
 mod vore aandelige fiender, paa det du
 kunde derudi komme os til hielp med
 din fortieneste, og vise os med dit eget
 exempel, hvorledes vi ogsaa skal stride,
 kæmpe og overvinde. Til dit aandelige
 Israels beste har du angrebet den stær-
 ke bevæbnede, forstyrret hans rige, taget
 hans rov fra ham, og udbyttet det; og
 nu er det din alvorlige villie, at vi skal
 hænge ved dig, som ved vores Jona-
 than, og, som dine vaaben-dragere, ef-
 tersølge dig. Tilden ende har du givet
 seervinderne saa fortreffelige forjættel-
 ser, fordi du vidste heel vel, hvor doerne
 vi vare til denne kamp, og du derfor har
 funden fornøden, at opmuntre os der-
 til. Det var dig for lidet, bar at sætte
 een forjættelse frem, ihvorvel vi kunde
 meget vel lader os nøye dermed; men du
 har ladet opskrive syv forjættelser til os,
 og i enhver af dem brugt ny bevægen-
 de aarsager at opvække os med til en
 pligt, som vi have selv det største gavn

af. Efter som vi nu ville betragte disse dine herlige forjættelser, der i alle maader ere værd at antage, saa bede vi dig ydmygeligen, at du vil forlene os din velsignelse og din gode Aands lys der til; paa det vi ikke alleneste kunde med en overbevissning i vort sind komme efter den rette mening udaf dine ord, men at vi ogsaa maae faae mod og kraft fra nu af til at forkynde vore aandelige fiender krigen, kæmpe under din tilsyn, vinde seyer formedelst din bistand, og omsider annamme livsens krone af din haand. Forleen os det for din kæmpes og seyers skyld. Amen.

Betragtning

Over den første Forjættelse

Matth. 2. § 7. v.

Den som vinder, ham vil jeg give at æde af livsens træ, som er midt i Guds paradys.

Dette er den første af de syv forjættelser, hvilke just ere den ædelste deel af de breve, som Guds Søn har indgivet sin tienere Johannes til de syv menig-

nigheder i Asien, og tillige til alle hans aandelige stridsmænd; hvilke derfor for deres høye og fortreffelige indholds skyld vel ere værd, at man nøye og med al flid overvejer dem. Enhver, der læser dem, mærker strax, at der er paa den ene side noget derudi, som Christus udkræver, men paa den anden side noget, hand forjætter.

Denting, som hand udkræver, er at vinde: Den som vinder, ham vil jeg give at æde. v. s. f. Hvor der skal gaae nogen vinder for sig, der maae man have visse fiender for sig, hvilke man med visse vaaben maae saa længe bestride, indtil man erholder sejer over dem, og faaer dem slaget paa flugt.

De fiender, som enhver har at bestride udi sin aandelige kamp, ere satan, verden og vores fordervede kød og blod. Begge disse sidste er satan anførere for, hand som snart gaaer løs paa de troende, som en grim og brølende løve, snart som en listig og slibrig slange, det er at sige, snart søger hand ved forstrækkende trufeler, snart ved listige og klistrede behagelige forjættelser at faae dem forførte. Denne deres Fader holde ondskabens børn sammen med, dem denne verdens gud har sit verk udi, hvis sinde hand forblinder, at de ikke see det klare skin af Guds herlighed i Jesu Christi

Christi aasyn, og deraf kommer det, at de gaae andre for med onde exemplar, og forlede dem med sig paa fordervelsens vey. Endelig er der vort fordervede kjoed og blod eller synden, som boer udi os, hvilke endnu ere den allerfarligste fiende, eftersom vi bære den inden i vor barm, og der er et meget stærkt venskab og god forstaaelse imellem den og satan med hans anhang.

Foruden disse almindelige fiender havde menigheden til Ephesus, den Christus fornemmelig siger disse ord til, endnu to besynderlige at overvinde. Udbortes var der Nicolaiternes forførelse, dem der tales om v. 6. hvilke vare nogle hofmodige og opblæste fri og frekke aander, der under et skyn af den christelige frihed, som Christus saa dyre har forhvervet, lukte ligesom dørre og porte op for alt ugudeligt væsen, i det de gave saadanne vederstyggeligheder, som Gud hader og forbyder, ud for indifferente middelting. Dem en Christen, naar hand kun havde den rette γινώσκω og kundskab derom, kunde uden nogen betænkning gjøre med; ved hvilke lærdomme, der stode kjoedet saa vel an, de fortryllede gemytterne, gjorde sielene affpænstige fra Christo deres eneste Hjerre (2 Pet. 2, 1.) og bemægtigede sig dem; saa at de paa den maa-

de,

de, naar man seer til den betydning, deres navn har efter bogstaben, vel maae hede i en ret slem mening Nicolaiter, det er, folkets overvindere. Kort at sige, det var nogle skamflekker for det Christne-navn, saasom sandheds fiender lagde siden det ugudelige og forargelige levnet, disse folk forde, den hele Christenhed til, efterdi man ligesom vilde tage maale af dem, hvorefter man kunde maale alle andre Christne.

Den anden farlige fiende, som denne menighed havde at overvinde, var den indvortes lunkenhed og forkølnelse udi den første Kierlighed. Hvorom det heder v. 4. Men jeg haver dette imod dig, at du haver forladt din første Kierlighed. Men det her kaldes den første Kierlighed, er den hellige og rene brændende Kierlighed, som en siel strax efter sin ombendelse og retfærdiggjørelse bær eendeel til Christum, sin Brudgom, eendeel til sin næste, da det endnu staaer den i frisk minde, hvad Guds Søn har gjort imod den, hvorledes hand har afroet den af alle sine synder, i sit blod, givet den skyld og straf efter, vederqvæget dens hierte formedelst sin fred, og opfyldt det med glæde i den Hæll. Aand. Saa længe disse velgierninger staae endnu i frisk minde hos en siel, saa længe brænder og bluser

fer hiertet udi en reen brude-kierlighed til sin
 elskværdige Frelsere. Alt det jordiske er saa
 lidet og ringe i dens øyen, at den knap fand
 føre det over sit sind, at befatte sig noget der
 med. Den tænker paa sin Brudgom, naar
 den staaer op, og ligesaa, naar den lægger sig.
 Hver en mundfuld mad, den nyder, kryder den
 med hans kierlighed. Hver en dag, den frem
 drager i hans tjeneste, kommer den for, som et
 lidet øyeblik. Intet synes den saa tungt, at
 den jo gierne vilde lide det for hans skyld. Hel
 ler vilde den lade sit liv, og med en god villie
 udgyde sit blod, end den skulde ville gjøre no
 get, hvorved den maatte fortørne sin hellige
 Brudgom, ham den iblant alle ting elsker al
 lene. I saadan en kierlighed omfavner den
 ogsaa sin næste, og ønsker, at den kunde bære
 alle mennisker hen i den herlige Jesu arme.
 Denne første kierlighed var det nu, der be
 gyndte tiid efter anden at blive kold hos den
 ne menighed, der vilde ligesom lægge sig en
 aske over de gloende gløder af dens brænden
 de kierlighed, den tilforn havde beviist. Det
 var altsaa dens fiender, som den havde at stris
 de med.

Men hvad sig de vaaben anbelanger, som
 den skulde bruge imod disse fiender, saa var det
 ikke fiodelige og jordiske, men det var aandelige

ge vaaben, hvilke vel ere ringe og foragtelige i verdens øyne, ligesom Davids slinge og hyrde-stav var i den stolte Goliaths øyne, men dog mægtige for Gud til at forstyrre al høyhed, som sig ophøyer imod Guds kundskab, saasom Paulus taler 2 Cor. 10, 4. 5. Disse aandelige vaaben finde vi en for- tegnelse paa, udi Epistelen til de Eph. cap. 6. hvor det hedder i det 13 og følgende vers: **T**ager Guds fulde harnisk paa, at I stand imodstaae paa den onde dag, og staae endda, naar I have udrettet alle ting. **S**ttaaer derfor opbundne omkring eders lænder med sandhed, og isørte med retfærdigheds pantsjer, eller bryst-harnisk; og værer isørte paa fødderne med fre- dens Evangelii færdighed; saa I for alle ting antage troens skjold, med hvil- ken I skal kunde slykke alle den ondes gloende pile; og tager saliggjørelsens hielm, og Aandens sverd, som er Guds ord; saa I bede i al beleylig tiid. **D**er blive syv slags vaaben opregnede efter hver- andre: 1. sandheds eller det retskafne væ- sens belte, 2. Jesu Christi retfærdigheds pantsjer eller bryst-harnisk, 3. den beredvil- lighed, som flyder af det man erkjender den fred, der tilbydes i Evangelio, 4. troens

ham frit for at bruge, og skulde hand æde af det samme, saa tit ham behagede, for derved saa længe at opholde sit liv og sine livs kræfter, indtil Gud, uden nogen imellemkommen de Død, vilde oversætte ham i evigheden til en høyere grad af herlighed. Dette sigtes her nu til i vor Textes ord, hvor da altsaa ved livsens træ bliver forstaaet saadant et træ, som har den kraft i sig, at det kand styrke og bestandig opholde livet; paa samme maade, som Christus Es. 9, 6. kaldes Freds- Fyrste, det er, en Fyrste, som giver, meddeler og vedligeholder fred.

Men ved dette Livsens træ forstaaes der nu ingen anden, end **JESUS** Kristus selv, hand som er grunden og oprindelsen til alt liv, saa vel udi naturens, som og udi naadens og herlighedens rige: saasom det da heder om ham Joh. 1, 4. I ham (Ordet) var liv, og livet var menniskens lys, og Joh. 5, 26. Ligesom Faderen haver liv i sig selv, saaledes haver hand og givet Sønnen, at have liv i sig selv. Dette livsens træ bliver her forestillet, som et træ, der er fuldt af frugter, ved hvilke der først og fornemmelig forstaaes hans fuldkomne lydighed, ved hvilken hand har forsonet os med sin himmelske Fader, og forhverbet os det aandelige og evige

evige liv igien, som vi havde forloret ved falsk det. Af denne Christi lydighed dependerer en synderes retfærdiggjørelse, da der udi Guds dom, som hand var bleven, som en døds skyldig misdædere, fremstillet for, bliver afsagt en livs-dom over ham, og sagt til ham: Du skalt ikke døe, men leve; hvorfor det og Rom. 5, 18. kaldes livsens retfærdiggjørelse. Men næst denne Christi lydighed maae man ogsaa regne den Zellig Aand, som een af dette ædle træes frugter, hand som udi igienfødselen antænder det aandelige liv, gjør det virkende i mange gode frugter, og opholder det ogsaa saa længe ved sin forborgne kraft, indtil det føres ind i den salige evighed.

Dette træ, der er fuldt af saa herlige frugter, heder det nu fremdeles om: Det staaer midt i Guds Paradiis. Man veed nok, at Paradiis var den fornøvelige lysthave, Gud havde plantet i Eden til det første menneskes fornøvelse og vederqvægelse. Men ligesaadan bliver ogsaa paa en forblummet maade den glæde-og hvile-sted kaldet, hvilken Gud allerede, før verdens grundvold blev lagt, har beskiftet til, at hand der vil evindeligt vederqvæge sine udvalgte, og glæde dem med aandelige gaver og himmelske gode ting. Denne himmelske salighed var det, Frelseren

forjættede røveren paa forset: Luc. 23, 43. De
 I dag skal du være med mig i Paradiis. lig
 Det livsens træ, der nu er midt i dette Para D
 diis, er Christus, som den der er middelpunc en
 ten af alt det liv og al den salighed, som de de
 troende nyde, saavel i naadens, som i herlig str
 hedens rige, ligesom det og heder Ab. 5, 6. ge
 Og jeg saae midt imellem stolen og de fo
 fire dyr et lam, ligesom slagter. Det er le
 altsaa det gode, Christus har lovet seervin og
 derne, nemlig livsens træ, som er midt i 6,
 Guds Paradiis. Fe

Hvad sig da ydermere dette godes med h
 deelse er belangende, saa bliver den givet til h
 fiende i de ord: Ham vil jeg give at æde, in
 eller, ham vil jeg give magt, at æde af liv i
 sens træ. Efter som nemlig det forjættede m
 gode, Christus med hans retfærdighed og med m
 hans Aand, er bleven forestillet under billedet ti
 af et træ, fuldt af frugter, saa bliver den Hel d
 lig Aand i den begyndte forblummede tale d
 maade, og forestiller dette godes nydelse un d
 der billede af et æden. Enhver kand dersfo n
 let fatte, at her ikke kand forstaaes noget le p
 gemligt, men et aandeligt æden. Dette skee h
 nu ikke paa anden maade, end ved en levend g
 tro til Jesum Christum, hand som er for l
 hververen, stifteren og oprindelsen til det aat
 Delig

delige liv. Thi ligesom det er ved det legem-
 lige æden, maden bliver os til nytte, og formes
 delst fordøjelsen paa det allerinderligste fore-
 enes med vor natur; ligesaa er ogsaa troen
 det middel, hvorved vi nyde Jesum Chri-
 stum, hans reiseværdighed og hans saligheds
 gode ting, anvende ham os til brug og nytte,
 forenes med ham, og blive deelagtige i hans
 levendegjørende Aand. Ligesom Christus
 og allerede har brugt denne talemaade Joh.
 6, 54. Hvo som æder mit Kød, og drik-
 ker mit blod, haver et evigt liv, og v. 56.
 han bliver i mig; og jeg i ham, det er,
 hvo som troer paa mig, han bliver paa det
 inderligste forenet med mig, og deelagtiggjort
 i mit liv. At æde af livsens træ, som er
 midt i Guds Paradiis, vil da derfor siige saa
 meget, som at vorde og blive bestandig deelag-
 tig i det evige liv, ved dette middel, nemlig,
 den allernøieste forening med Jesu Christo,
 den al saligheds kilde og oprindelse; men end-
 delig omsider at oversættes i den allerfuldkom-
 menste hvile- og glæde-stand. Saa at der
 paa den maade i disse ord forjættes den aller-
 høieste salighed, som bestaaer 1. i det høieste
 godes besiddelse, 2. i dets evige og uophør-
 lige nydelse.

Dette uskatteerlige gode vil nu Christus
 give

give. Jeg vil give ham at æde af livsens træ, hvorved der tilkiendegives en kierlig og naadefuld meddelelse af disse herlige gode ting. Thi hvad der betales af skyldighed, det er ikke nogen belønning. Kristus lægger jo selv seyer ind, og overvinder jo selv udi sine troende, hvorledes kunde de da tilskrive sig selv noget deraf? Men det er en naade-belønning, hvilken hand af en uskyldig barmhiertighed vil give dem, der har lagt prøver af paa deres troskab og kierlighed i den kamp imod synden, og vunden seyer derudi. Og Kristus vil just ingen anden give det, end dem, som vinde, efter som det heder i det grædske: τῷ νικῶντι, den som vinder, δώσω αὐτῷ, ham, og ingen anden, vil jeg give at æde af livsens træ.

Men ligesom den Herre Jesus i alle sine naade-belønninger pleyer at tage en meget nøye og behagelig proportion i agt, saa kand vi og med billighed mærke lige det samme i denne forjættelse. Nicolaiterne lovede de troende i Epheso alle slags kiødelige vellyster, saafremt de kun vilde give sig i ledtrov med dem. Disse kiødets vellyster, hvorved de søgte at faae de uskyldigste hiertes draget til sig, fastede de for dem, ligesom en løkke-mad, hvorved de tragtede efter at faae dem ind i deres garn og strikker. Hvem der nu vilde ent-

hol

holde sig fra denne forførrernes loffe-mad, og
 deres afguds-offere, ham lover den Herre
 Jesus meget renere vellyster i det himmelske
 Eden, og en meget ædlere spise af livsens træ:
 Hvem der vilde fornye sin første Kierlighed i
 gien, og træde ind i den brændende og rene
 Kierlighed, hand først havde staaet udi, ham
 lover hand, at hand vil oversætte ham i den
 første Paradisiske tilstand igien. Den tiid
 menniskene havde ædt af kundskabens træ paa
 got og ont, og overtraadt det forbud, Gud
 havde gjort, da blev tilgangen til livsens træ
 dem forbuden ved en Cherub med et draget
 sverd; for at give tilkiende, at de ved synden
 havde forspildt deres ret til det evige liv, og til
 Guds samsund. Paa nærbærende tiid lof-
 fede Nicolaiterne de; troende Epheser paa
 ny igien, til at æde af kundskabens træ paa
 got og ont, at prøve allehaande, og gjøre alle-
 haande forsøg paa, hvad sødhed man kunde
 finde ved een eller anden synd. Hvo som nu
 vilde vare sig derfor, og ikke udrække sin haand
 efter denne forbudne frugt, ham lover den
 Herre Jesus, at hand vil vise ham veyen i
 gien til livsens træ, skaffe den Cherub med det
 draget sverd bort, og aabne saadan en tro siel
 tilgangen igien til al Guds salighed baade i
 naadens og herlighedens rige. Det er alt-
 saa

saar indholden af denne Christi herlige forjættelse.

Hvad er det nu den samme siger til os andet, end: **Op, Christen-menniske, op! op!** til at stride, **op! op!** til at vinde. Mel vil vi give os ind i denne aandelige Kamp og strid, saa er det for alle ting fornøden, at vi kende de rette fiender, som vi have at binde an med, paa det vi ikke maaskee skulde stride imod Gud selv, og imod hans Rland, og derudover blive til nogle *ἑσόμενοι*, saasom alle de ere, der qvæle Guds Rlands gode bevegelse i deres siel, det være sig nu, de modtvilligen stride derimod, eller og at de ikke bruge de midler, som saadanne subtile bevægelser kunde underholdes og fortsættes ved. Disse gjøre intet andet, end at de udi deres fiendelige sind, der er et fiendskab imod Gud, vende deres vaaben imod Gud selv, og i hans allerhøieste Kierlighed og naade fiendtliggen bestride ham. Satan skal vi meget mere binde an med, end den hand tager sig en grum løve- eller en listig slange-gestalt paa; med ondskabens børn, at vi ikke efterfølge deres onde exempel; med den iboende synd og vort fordervede Kjød og blod, i besynderlighed med den vanart, som vi ere meest tilbøyelige, og fra ungdommen op meest vante til.

Naar vi saaledes have foretaget os de rette
 fiender at stride med, saa maae vi fremdeles
 ogsaa gribe til de rette vaaben, der kand være
 tienslige til at bestride dem med. Naar mange
 mennisker tilskyndes af deres onde lyster, og
 loffes til een eller anden synd, saa have de al-
 lehaande raisonnements og fornusts-
 slutninger at værge sig med. Blive de for exem-
 pel tilskyndte til drukkenskab, eller til at over-
 lade sig i mad og drikke, saa værge de sig der-
 med, at de tænke: Du skader kun din helbred
 dermed, naar du drikker meer, end du kand
 taale; det staaer itte honette folk an, at skille
 sig herudi, som det gemeneste pøbel; du kuns-
 de begaae noget i din drukkenskab, som du
 maatte prostituere dig ved for den ærbare
 verden, og giøre din familie skam og spst.
 Det er altsaa deres uduelige vaaben, de møde
 den fiende med, der vil tilskynde dem til druk-
 kenskab. Lykkes det nu for dem, at de naae
 deres maal, og overvinde denne anledning
 vel, saa er der intet andet skeet, end at den ene
 dievel har drevet den anden ud, og een last er
 kommen i steden for den anden, og fuldt i hæ-
 lene paa den anden, efterdi det er ved deres
 ambitions og hofmodigheds kraft, de har
 overvundet de tilskyndelser, de sandt til druk-
 kenskab. Er det ikke en treffelig fordeel, naar
 man

man ikke skyer synden, men bar lader een og gjør en anden. Alt jeg ikke skal tale om, at heftigheden i de fordervede tilbøyeligheder er mange gange saa stoer, at alle fornuftige foresstillinger ikke kand formaae at dæmpe dem.

Derudover skal vi, da vi have et høyere lys, meget mere bekymre os om de Guddommelige vaaben, der forhen bleve anførte af det 6. cap. af Epist. til de Epheser, og deriblant skal vi lade troen og bønnen være os i særdeleshed recommenderede. Denne er den seyer, siger Johannes i Ep. 5, 4. som altid haver overvundet verden, nemlig vor tro. Denne tro har da ydermere bønnen fornøden, til at styrkes og vedligeholdes ved. Altsaa værger nu en Christen sig mod sine aandelige fiender, i troen, med bøn og taarer. *Ehi preces & lacrymæ sunt arma ecclesiae.* Kirkens vaaben ere bøn og taarer. Hvo som bruger samme i den orden, Gud har foreskrevet, hand skal ikke gaae glip af seieren. Thi naar vi gjøre, hvad Gud har befaleet os, saa gjør Gud ogsaa, hvad hand i sin naadepagt har forbundet sig til, nemlig, at staae os bi, at styrke os, og give os seieren i hænder. Thi det heder om ham 2 Kron. 16, 9. *Herrens øyne gaae omkring paa al jorden, at styrke sig med den, hvis*
hier

hierte er retskaffen mod ham. Hand
 slutter et forbund med dem, som mene det re-
 delig, som kæmpe *πομικῶς*, Kamp-reglerne ge-
 mæst, (2 Tim. 2, 5.) og som heller vil lade de-
 res liv, end de vil vige deres aandelige fiender
 eet fied. Det hele forraad af de kræfter, der
 gøres fornøden til at vinde med, er jo for-
 hverbet ved Christum. Det heder ogsaa om
 denne post: Alting er rede. Nu ligger det
 der og venter paa saadanne siele, der vil give
 ham et got ord derfor, der vil bøye deres knæ
 for ham, der vil erkiende deres aandelige ufor-
 muenhed og deres yderste skrøbelighed, ydmyg-
 ge sig, og bede ham om, at hand vil styrke dem
 og staae dem bi.

I særdeleshed maae vi da bruge disse aan-
 delige vaaben imod det samme slags aandelige
 fiender, som den Ephesiniske menighed havde
 at bestille med, hvilket slags fiender vi have
 fare nok for indtil denne dag. Næmlig først
 og fornemmelig imod den kjoedelige frihed
 og libertinismum, der tager saa stærkt o-
 verhaand, og truer, som en syndflod, at over-
 svømme alle ting: da man tager de allermeest
 aabenbare kjoedets gierninger, dem Paulus
 veent ud fradømmer Guds rige Gal. 5. og vil
 gjøre indifferente middel-ting deraf, dem
 man uden skade, og uden at saare sin samvit-
 tig-

tighed, kand gjøre og lade, hvilket man vil. O! Dyreste sieler, tager eder vare for denne dievelens lokke-mad, hvilken vel smager kjoed det angennem og liflig, men fører uforsigtige og let-troende gemytter den evige død paa; da de alt for silde vil faae at finde, hvad det har at sige, at tage den saa dyre forhvervede frihed, da Christus har forløst os fra Lovens tvang og forbandelse, fra synden, fra døden og dievelen, og misbruge den til, at gibe derved kjoed det lov til at synde. Lader os meget mere rette vore hjerter paa de herlige privilegier, Guds Søn lover dem, der ingen appetit har til disse forbudne frugter. Hvad er dog de elendige og besmittende vellyster? Hvad er de divertissements og mange gange ret barnagtige forlystelser, verden gjør sig, imod det gode, som Christus forjætter? Ere de vel saa meget værd, at man for den korte lyst skyld, som dermed er forbunden, og som der følge saa mange samvittigheds nag og saa mange hug og slag paa, vilde forskerke de frugter paa livsens træ, der er midt i Guds Paradiis, dem vi med ingen anden vilkor faae lov at nyde noget af, uden saa fremt vi vil affige kjoedets vellyster, og alle syndige forlystelser.

Men vi skal fremdeles ogsaa søge efter at sætte os imod den aandelige lachhed og lunken

kenhed i den første Kierlighed, som Christus ligeledes sætter denne menighed til rette for. O! Kristus er en meget nidkier Brudgom, og kand en allene ikke fordrage, at hans brund fatter had til ham, og lever i aandeligt horerie med andre; men hand kand heller ikke lide, at den hendes Kierlighed køltes og forringes, som hun i begyndelsen omfavnede ham med, den gang hand forlod hende hendes synder, toede hende i sit blod, og satte hende paa sit skiod. Hvo som derfor veed noget af denne første Kierlighed at sige, hvo som kand erindre sig, hvordan hand var til mode, den gang Kristus tog ham, der var kun et dødens og evig fordervelses barn, og gjorde et Guds barn, og en evig livs arving af ham; hand lade denne opmuntring tiene sig til, at fatte det sindelag igien, hand først stod udi, at blæse den aske bort igien, der ligesom har lagt sig paa hans brændende Kierligheds gløder, paa det at hans Kierlighed kand blive ligesaa brændende og stærk igien, som den var den dag, da hand først blev bekiendt med sin Frelser, og fik det første Kierligheds lys af ham.

Derhos maae man da betiene sig af disse efterfølgende midler: Alt man i flittig betragter den Jesu Christi brændende Kierlighed, hvilken hand saa vel beviser is
 mod

mod sin Fader, (hvorom hand siger Joh. 15, 10. at hand bliver i sin Faders Kierlighed,) som hand ogsaa har beviist den imod os arme og fortabte syndere. Hvor denne Christi Kierlighed altid bliver i frisk minde, hvor den bliver daglig ved en stille og troende betragtning fornyet i sindet, der kand det ikke andet være, end at jo hiertet maae flyde over i en reen og brændende Kierlighed til ham igien.

2. Maae bønnen være dermed forbunden, hvilken just er det middel, hvorved man kand blæse paa de kul, der vil sluffes, og faae dem sat i deres første glød igien. 3. Maae man flittig omgaaes med gloende kul, det er med saadanne siele, der staae i den første Kierlighed. Thi ligesom det er saare hinderligt og skadeligt, at omgaaes ofte og fortrolig med frekke verdens børn, eller med lunkne og ladede Christne, saa er det derimod et fortreffeligt middel at bevare sig ved i sin første Kierlighedsild, naar man flittig omgaaes med saadanne siele, der bestandig elske Christum af et reent hierte, og indrette deres gandske væsen saaledes, at man kand klarlig see, Guds Kierlighed er udøst i deres hierte formedelst den Hellig Aand, og af hvilke man kand faae en *παροξυσμὸν ἀγάπης*, en tilskyndelse til Kierlighed og gode gierninger. Ebr. 10, 24.

Bøn.

Si love og prise dig, o! trofaste Frel-
 sere, for denne store og naadige for-
 lættelse, som du har givet os. Mon vi
 vel engang skulde torde understaaet os
 til, at begiere saadanne høye og dyreba-
 re ting af dig, at du ville aabne os til
 Gangen igien til livsens træ, som er midt
 i Guds Paradiis? Ach visselig! denne
 naade er saa stoer, at vi torde ikke en-
 gang have gjort os saa dristige, at lukke
 vor mund op til dig derom, havde du
 ikke selv af en frivillig kierlighed ud-
 ladt dig dermed, og lovet dem saadant
 et herligt privilegium, der vilde forhol-
 de sig tro og redelig udi deres kamp.
 Ach! saa giv da, Herre JEsu, at vi ikke
 forsomme saa stoer en salighed, som vi
 kand nyde i tiid og evighed; men at vi
 give os ind i den orden, hvorudi vi kand
 blive deeltagtige i alle din lidelses og din
 blodige lydigheds frugter, hvorudi vi
 kand annamme din levendegjørende
 Mand, og altsaa forenes med dig, du al-
 vor saligheds middel-punct, og nyde
 dig til evig tiid. Opvæk da en inderlig
 hunger i os, efter disse ædle og uskatte-
 lige

lige frugter, og giv, at vi, ved at tænde
 paa dem, maae overflødig forsøde de
 liden møye, vi maae paatage os i vor
 Kamp imod synden. Lær du os selv
 Kiende vore aandelige fiender, lær os
 angribe de samme, giv os Guds va
 ben i vore hænder, og lad os bruge d
 samme, lige saa længe, til vi faae en ful
 Kommen seyer over alt, hvad der vil sk
 le os fra din Kierlighed. Forleen os de
 te, og forbarme dig over os for dig
 seyrs skyld. Amen! Amen!

Betragtning

Over den anden Forjættelse.

Matenbar. 2. C. II. v.

Den, som vinder, skal ikke bl
 ve skadet af den anden død.

I disse ord finde vi eendeel personerr
 som denne forjættelse angaaer, eende
 indholden af forjættelsen selv.

Hvad personerne angaaer, som forjættel
 sen er givet, saa er der peget paa dem i det om
ὁ νικῶν, den som vinder. Hvad dette ord b
 fatter i sig, er allerede bleven forklaret og
 delig lagt for syne i den første betragtning
 hv

endvor vi har hørt, hvorledes vi dermed vides
 Deels hen til vore aandelige fiender, som vi
 i vore at bestride, deels til Kampen, som vi ha
 vore at føre imod de samme, formedelst Guds
 os daabens rette brug, deels til seyeren, som vi
 skal erholde over dem.

De almindelige fiender, som de troende i
 Smyrna menighed havde at overvinde, vare
 de samme, som ogsaa alle Christne maae
 tilgaa til feldts imod, nemlig Dievelen, verden
 og vort Kød og blod. Men naar vi overvæge
 indholden af dette brev, saa finde vi, at denne
 menighed har haft to besynderlige fiender.
 Den første fiende var frygt; hvilket vi kan
 see af det 10 vers, hvor det hedder: Frygt in
 ter for de ring, som du skal lide. Havde
 Christus ikke efter sin alvidenhed seet, at hie
 r paa disse folk havde været fuldt af frygt og
 banghed, saa havde han ikke haft nodig, saa
 ledes at lade dem tilraabe. De vare, nem
 ligg, omringede med svar udvortes lidelse, de
 levede i bitter armod, v. 9. de maatte taale
 allehaande bespottelser af dem, der gabe sig
 skelligt ud for Jøder og bekiendere, ja
 omgale af dem vare blevne fast i fængsel. v. 10.
 Og ved alt dette havde de endnu større lidel
 ser at forvente, og maatte selv være beredte
 til, at udstaae en voldsom død for Christi
 skyld.

skyld. Der maatte man nu frygte for, hiertet mueligt kunde blevet ømt paa dem ved disse trængseler; hvorudaf der for det andet kunde kommet en efterladenhed i den trofaste Trofaste, de skulde bevise imod Christum; hvorfor Christus i det 10 vers raaber til dem: **Vær tro indtil døden!** Thi siden der stod med allehaande lidelser ind paa dem uden af fra, men frygt og banghed greb dem an indtil, saa maatte de let kunde bleven bevæget til, at aflade fra deres Kierlighed til Christum og at fortie hans navns bekiendelse for verdens

Nu disse besynderlige fiender, nemlig frygt, had, ten, og den lunkenhed, man maatte befrygte, der kunde komme deraf, i deres trofaste imod Christum, dem var det, de skulde ridderligt kæmpe imod, mandelig bryde igiennem al det, der vilde gjøre dem hinder i deres bestadighed, og ikke lade sig derved forstyrre ud Kierlighed til deres Frelser.

Men den seyer, som de skulde erholde over disse fiender, var en aandelig seyer, med hvilken det kunde vel staae tilsammen, at de troende i Smyrna bleve legemlig overvundne. Christus blev selv paa valpladsen, den tiid hand dog gif af med den allerherligste seyer, over dievelens rige, over synd, over dø og helvede; og ligesaadan er det mange gange

, saaet hans aandelige striidsmænd , at de ere
 i veltvorne overvundne efter deres udbortes men-
 dsnisse , da de dog efter det indvortes have vun-
 det , og baaret seyrs palmer derfra. Saa
 vedder det Aab. II, 7. Og naar de have
 emfaaet ender deres vidnesbyrd , skal det
 stoyr , som opstiger af afgrunden , holde
 idestriid imod dem , og overvinde dem , og
 ideshiesslaae dem ; og cap. 13, 7. Dyret blev
 regivet at føre striid mod de hellige , og
 umat overvinde dem. Ikke des mindre syn-
 derges der dog om de troende cap. 12, 11. De
 ryghave overvundet ham for medelst Lam-
 gtemets blod , og deres vidnesbyrds ord ;
 mo og de elskte ikke deres eget liv indtil dø-
 rlden. Det er altsaa de personer , som denne
 aherlige forjættelse gaaer an.

Lader os nu ydermere betragte indholden
 af forjættelsen selv. Den lyder saaledes :
 Hand skal ikke blive skadet af den anden
 død , eller : Hand skal ingenlunde lide el-
 ler tage skade af den anden død.

Denne talemaade , den anden død , syn-
 nes at være opkommen i den Jødiske kirke ef-
 ter det Babiloniske fængsel ; saasom ogsaa
 samme talemaade tit kommer for i det gamle
 Testamentes oversættelser paa Chaldaisk ,
 B 3 som

som ere giorte omtrent ved samme tiid ; som for exempel , naar det heder 5 Mos. 33, 6 Ruben skal leve, og ikke døe ; saa sætte den Chaldaiske oversættelse dette til : Han skal ikke døe den anden død, hvilken den ugudelige skal døe i den tilkommende verden. Ligeledes, naar det heder Es. 29, 14. Hvad skal det gielde, om denne mig gierning skal forsones eder, indtil I døe saa sætter atter den Chaldaiske oversættelse dette til : indtil I døe den anden død, eller som Christus udtrykker det Matth. 12, 32 hverken i denne verden, ey heller i den tilkommende. Christus kalder det *θάνατος τοῦ αἰῶνος*, den død, der skal vare en evig tiid. Joh. 8, 52. Og Job. 21, 8. heder det : Søen, som brænder med ild og svovvel, hvilket er den anden død. Det er der ohrgesfar ved talemaaden at mærke.

Men hvad sagen selv angaaer, saa bliver ved den anden død forstaaet den ulykkelige forsmædelses, bedrøvelses og fortvivlelses stand, som de ugudelige efter dette liv skal blive bestedte udi, da de fulde af angst, martre og smerter paa legem og siel, uden al trost, og haab til forløsning, evindeligt skal nages af døden, som nogle slagte-saar, og skal dog aldrig fortæres.

Grunden til denne gandske ulysalighed er den evige affkillelse og skilsmisse fra Gud, det høieste gode, og oprindelsen til alt sandt liv. Thi den evige død er egentlig en fortsættelse og fuldkomnelse af den aandelige død, hvilken de ugudelige allerede have udi sig i dette liv, da de ere fremmedegjorte fra det liv af Gud; men de føle den ikke alle tider, fordi de fornøye deres sind med allehaande jordiske syner eller fiodelige forlystelser, saa de ikke føle til den indvortes nagende orm, de bær i deres samvittighed, og som der aldrig skal døe; indtil det kommer saa nær, at de maae overgaae fra tiden i evigheden, da alle deres forlystelser, og alle de ting, de her have fornøyet sig med, skal de hørt med eet, og der intet andet bliver tilbage for dem, end en fortørnet retfærdig Gud, der med sin strænge vrede trykker dem, og det afføvelige selskab af de fordømte aander og andre elendige creature, der finde sig bestedte i selsamme jammer, som de.

Formedelt saadan en affkillelse fra Gud vil der i deres forstand aabenbare sig lutter helvedes mørke og blindhed. Det, som kand være tilbage af den naturlige kundskab om Gud og Guddommelige ting, som de have naaet i dette liv, skal være forbunden med lutter skælvn og mistrosthed; og alle de ickeer

og forestillinger, der endnu kand være tilbage hos dem om Gud og hans retfærdighed og hellighed, skal intet nytte dem til andet, end at forsøge deres pine; Alt, hvad de erkiende, skal formere deres angst og trænsel. Tænke de paa Gud, saa kand de ikke andet, end ansee ham, som en streng Dommere, der ingen barmhiertighed har tilovers for dem; og de maae med forskrækkelse huske paa, at denne Guds naade, som hand i dette liv har alvorliggen ladet dem tilbyde, og bære efter dem, hvor de har vendt sig, den har de trodsig og hofmodig foragtet, traadt den med fødder, og stødt den fra sig. Tænke de paa de udvaldre, hvis tal der skal være mange iblant, som de her ikke har agtet værd, at see over skuldrene til engang; saa vil der yttre sig den allerstørste misundelse hos dem, der bestandig vil martre, nage og qvæle dem. Tænke de paa dem, der ere i lige pine med dem, saa bliver det og et middel til at forsøge deres angst. Naar de fordømte forældre faae at see deres fordømte børn omkring sig, som de her ilde har taget i agt, og ved en ond opfugtelse baaret dem veyen til deres evige fordervelse, hvad vil der da ikke gaae for sig i deres sind? hvilke slag og nag vil de finde i deres samvittighed? Ligeledes vil det og gaae til, naar læ-

rere og præster skal finde de tilhørere for sig, som de har forført og trøstet lige ind i helvede, naar Dyrigheder skal faae deres undersaatte at see, o. s. f. saa vil det blive lutter midler til at gjøre dem deres qval des smerteligere.

Siden de fordsøntes villie er afskilt fra Gud, den al livs og al vederqvægelses kilde, saa kand den intet andet, end have en evig, men en forgieves og høyst-piinlig begierlighed efter trøst og vederqvægelse, og derimod maae den ret være en samle-plads for alle urolige affecter; paa hvilken frygt, vrede, misundelse, forrig og fortrivlelse skal kæmpe med hinanden, og være som en pine-bænk for sielen, hvor den i usigelige maader skal pines? Hvad kand ikke den eneste affect, bedrøvelsen, føre for virkninger frem? Livet har et meniscke liert, og er bange for døden, ikke desmindre kand dog en overmaade bedrøvelse bringe ham til at drukne, hænge, stikke sig selv ihjel, eller paa andre maader at gjøre ende paa sit liv, paa det at hand kun kand blive denne marter qvit. Naar der nu komme saa mange grumme og med hinanden stridende sindsbevægelseser sammen i villien, hvad vil der da ikke blive for en urse og pine af?

Denne elendighed i sielen skal tillige have de allersmerteligste legems smerter i følge

ge med sig, da alle de lemmer og sandser, som her have været misbrugte til syndens tjeneste, ogsaa skal faae hver sin besynderlige straf at finde, hvilken gandske vist skal være større, end et menneske med sin fornuft kand forestille sig. Naar derfor Skriften vil beskrive os de for dømtes pine, saa samler den meer, end eet sind-billede, tilsammen, paa det den ved saadanne bekiendte forestillinger kand nogenledes faae os en ubekiendt sag lagt for øyne. For exempel: Af Sodomæ undergang tager den soovel og ild til et billede herpaa; det yderste mørke tager den af det mørke, Ægypten tre dage igiennem var skiult med; graad og tænd-gnidsel, af de børn, der bleve ofrede til Moloch, og jammerlig skar tænder, naar de paa den maade bleve stegte; den orm, der ikke døer, af Benhinnoms dal: andre saadanne sind-billeder at forbigaae.

Nu denne anden død er det, seyervindertne skal ikke blive skadede eller lide uret af. Det selvsamme ord, den Hellig Aand bruger paa dette sted, staaer ogsaa siden i det 9 cap. af Joh. Nab. v. 10. om scorpionerne, der havde brodde i deres stierte, som de kunde skade menneskene med, og derved forbolde dem saadant smerte og pine, at de for angest og smerte begjeredede at døe. v. 6. Den anden død bli-

ver derfor forestillet her, som en forgiftig scor-
 pion, der stikker og martrer menniskene, saa
 de søge døden, og finde den ikke. Denne
 smertelige tilstand giver Christus sine troende
 et privilegium imod, at, om de endskönt vare
 regnede, som slagte-saar, for verden, saa skul-
 de de dog ikke skades af den anden død. Thi
 da maatte dem jo skee den største uret, der
 som de endnu eengang skulde udstaae den an-
 den død, da de allerede have udstaaet deres
 ret, den gang Christus, deres velsignede ho-
 ved, smagte baade den første og anden død,
 og drak af Belials bække. Ja, siden de in-
 gen uret har vildet gjøre ham, ved at fornegte
 hans navn, saa skulde dem heller ingen uret
 vederfares af den anden død. Thi ligesom
 vi handle med Christo, saa handler hand igien
 med os, ligesom vi forholde os imod ham,
 saa forholder hand sig igien imod os. For-
 negte vi ham, saa vil hand og fornegte os; be-
 kiende vi ham, saa vil hand og bekiende os for
 sin Fader og sine engle.

Men i det Christus forjætter sine troende
 en frihed fra den anden død, saa sætter hand
 det forud, at de her allerede ere blevne deelag-
 tige i deres synders naadige forladelse: thi
 dødens braad er synden. 1 Cor. 15, 56. Hvor
 da altsaa denne braad er brudt over, der kand

Den heller ikke øve sin magt mere. Ja disse ord: *Hand skal ikke blive skadet af den anden død*, begribe tillige det i sig, som staaet tvært derimod: *Men hand skal deelagtig gøres i det evige liv, formedelst troen til mit navn; eller, som det heed i den første forjættelse: Jeg vil give ham at æde af livsens træ, som er midt i Guds Paradis; eller, som det bliver udtrykt i det 10. v. Jeg vil give ham livsens krone.*

Men hvorfor har Christus fremsat denne forjættelse paa en negtende maade (negative,) og sagt: *Hand skal ikke blive skadet?* Det er der deels en udvortes, deels en indvortes aarsag til. Indvortes sandt sielenes til en lønlig, om end ikke saa just herskende frygt for, at den anden død maatte faae magt over dem. Det var arme og tvivlraadige gemytter, der vare omme, frygtagtige og vædende, der vel havde resolveret sig til at udstaae den legemlige død for Christi skyld, og ikke skulde have undslaaet sig for at lade sig fængsle og martre; naar de kun i deres samvittighed kunde været fuldkommen forsikrede, og frimodige i den forsikring, at de ikke skulde angribes af den anden død. Thi ordentligviis fører den første død lige

hell

hen til den anden, saa fremt der ikke kom
 mer noget imellem, der gjør hinder derudi;
 hvorudover døden paa den blege hest Aab.
 6, 8. bliver saaledes forestillet, at helves
 de fuldte med den. Hvem der altsaa uden
 troen til Christum, gaaer ind i den første død,
 haand maae nødvendig geraade i den anden
 og evige døds floer og strikker. Dertil kom
 endnu andre aarsager uden for dem, hvilke
 bevægede Christum til at tale disse ord; thi der
 var 1. Satan, der stræbte efter at forfrække
 disse arme gemytter, ved at føre dem i tanke
 om deres forrige synder, feyler og sbrøbelig
 heder, og at faae sine gloende pile indskudte i
 deres sind. Derforuden fik de og satans
 redskabe paa halften, nemlig deres forfølge
 re, hvilke disse arme Christi saar uden tvivl
 maatte passere for syndere hos. Thi det var
 ikke noget nyt i de første Christnes forfølge
 ser, at de bleve udraabte for nogle trodsige, es
 gensindige, u lydige folk, der ikke respecte
 rede Øvrighedens ordre, og der ikke vilde
 gjøre keyseren saa meget til gefal, at de vilde
 strøse en haandsfuld røgelse paa ilden, ham til
 ære. Da der nu faldt saadanne bespottel
 ses gnister ind i deres syge og saarede samvit
 tighed, saa kunde det let hændes sig, at der kun
 de optændes en frygt derudi for den anden

Død. Derimod vil nu Christus sige: O! I arme faar, lader eder kun hverken forfrælle af eders samvittighed, eller af satan og hans redskab. Den anden Død skal ingen skade gjøre eder. Satan har ingen ret over eder, det er ikke ham, I have syndet imod, men, have I begaaet nogle skrøbeligheder, saa lad det mig, der skal udrette og gjøre det godt igien med mit blod. Min retfærdighed skal træde ind midt imellem eder og den evige Død; hold der eder kun til den i en fast tro. Og hvad den bespottelse angaaer, verden forfølger eder med, at den erklærer eder for egenfærdige, u lydige folk og rebeller, og fordømmer eder, som I kunde være saadanne folk, saa friløser jeg eder hermed fra alle saadanne bestyrelser. Værer ikkun trøstige og saare frimodige, I skal ikke see døden evindeligt.

Men meget eftertryffeligt er det, at den Herre Iesus bruger en dobbelt negtelse, *et non timendum*, hand skal ingenlunde blive skadet. Det gjør vor Frelser aldri, uden naar det er nogen nød forhaanden, og fristelsen er saadant stærk og farlig, at sligt behøves. Naar det nemlig kommer meer, end een fristelse, og griber syndet an, og een frygtagtig tanke opstiger efter en anden, saa sætter Christus meer, end eet enkelt ney, derimod. Ligesom det og

hedet

heder Joh: 6, 37. Den som kommer til mig, skal jeg ingenlunde kaste hen ud; og Joh. 8, 52. Dersom nogen holder mit ord, hand skal ikke (ingenlunde) smagge døden evindeligt.

Nu af denne skønne og herlige forjættelse kand vi kiende, hvor venlig og from vor Immanuel er. Moses havde en besværlig tunge; men denne den himmelske Faders elskelige Søn haver annammet de lærdes tunge, at vide at tale med de trætte i rette tiid, at forbinde dem, som have et sønderbrudt hierte, og at helbrede de saarede samvittigheder. Es. 50, 4. cap. 61, 1. Dette skal tiene os deels til en kraftig trøst, deels til en kraftig opvækkelse og opmuntring.

En trøst skal det tiene til for alle de sieler, som finde sig bestedte i lige tilstand med de troende i Smyrna; for alle bange, omme og forsagte samvittigheder, der bære dødens dom omkring med sig, hvor de gaae, og der for løsligen frygte sig for den H. Erre Jesum, som for en streng Dommere, der vil erseebe denne dom paa dem. I sikkerhedens stand søger satan at faae den bedragne siel bildt ind, at Christus er en meget god og from mand; i hvor grovt man end gjorde af det, ja om man traadde hans blod og hans naade under føde

fødde, saa kunde man dog ved eet eneste Kyrie-eleison, ved eet eneste, Gud vær mig syn- dere naadig, bevæge ham til at tilgive og glemme det altsammen. Men naar der skal blive alvor af sagen, naar den siel, der hidindtil har staaet under Guds vredes følelse, i sin omvendelse, skal nu overgaae fra loven til evangelium; da søger satan at besætte den snevre port, der er ind til Guds naade, og at gjøre den denne overgang suur. Da har han hand gandske andre ord paa tungen, og forestiller den Herre Jesum, som en haard mand, og en streng Dommere, der uden al barmhiertighed vil fordømme dem til døde, der hidindtil have forlæst hans fortieneste og foragtet hans naade. Og herudi er det ham og en let sag, at naae sit maal, siden sielet endnu ikke kiender sin Immanuel, og det der overgaaer den, ligesom Josephs brodre, der stedse vare frygtagtige, i hvor store tegn deres broder end gav dem paa sin kierlighed. Derudover er det høyst fornøden, at man lærer at kiende Christum i hans egen gestalt, det man allertydeligst kand faae at see paa saadanne exemplar, hvor han selv taler med forsagte og nedslagne samvittigheder, og paa det allervenligste forsikrer dem om, at der ingen skade skal vederfares dem af den anden død.

Hand

Hand siger jo Joh. 10, 28. Ingen skal rive mine faar af min haand; meget mindre skal hand med fri villie give dem bort af sin haand, og lægge dem hen paa den evige døds slagter-bænk. Lad da være, at en siel kommer til ham, der kiender sig for en døds skyldig misdædere, og ligesom gaaer med strikfen om halsen, saasom Benhadads tienerer hiffet kom til Israels konge, 1 Kong. 20, 31. saa kand den være forsikret paa, at hand ikke skal dømme den fra livet, men at hand meget mere skal benaade den med alle sine synders forladelse.

I besynderlighed maae vi agte paa denne Christi forjættelse, samle den søde hoving op, som ligger derudi, og giemme det til vor døds time, som en styrkning i den sidste kamp, som endnu staaer os alle for. Thi naar man skal sætte sin fod over i evigheden, da er det, at den anden og evige død pleyer at stille sig frem for ens øyne i sin skrækkelige gestalt. Da vil det være fornøden, at vi holde os i troen, til denne Jesu Christi naadige forjættelse, og bærge os dermed imod dødens forskrækkelse, og imod satans anløb, som vil gribe vor siel, og slæbe den hen i det yderste mørke. Da skal sielen vise ham af, og sige til ham: Vaf dig bort fra mig, satan: min Jesus har givet

vet mig et fri-brev imod den evige død, og sagt: Den, som vinder, skal ikke blive skadet af den anden død. Det er ikke mig, men det er dig, den evige ild er beredt; Matth. 25, 41. Du skal fastes i den ilds og svovels søe, for at pines dag og nat i al evighed. Hab. 20, 10.

Men disse ord skal ogsaa tiene os til en kraftig opmuntring, saa at vi derved lade os opvække til troens kamp og sejer. Vel er det vist nok, at den forfækkelige trusel, der staaet Hab. 21, 8. ogsaa kand vinke en sikkerhedens søvn af øyne, naar det heder: Men de frygtagtige og vantroe, og vederstyggelige, og manddrabere, og skjørlevnere, og troldefolk, og afguds-dyrkere, og alle løgnere deres deel skal være i søen, som brænder med ild og svovel, hvilket er den anden død. Der staae de frygtagtige allerforrest iblant deres tal, som den anden død bliver tilkiendt. Men ved frygtagtige eller forsagte forstaaes ingen anden, end saadanne lade, vellystige og dovne gemytter, der holde synden og dievelen stærkere, end Christum, og der, naar de føle syndens magt udi sig, og formedelst deres egen onde lyst finde stærke tilskyndelser til alle slags ondskab, da indbilde sig, de kand dog ingen modstand giøre.

re, det er dem saa medfødt, deres tempera-
 ment fører det saaledes med sig; og derud-
 over lade deres onde begieringers strøm faae
 magt over sig, og henrive sig i synd og skam.
 Saadanne frygtagtige folk, der ikke har saa
 meget mod og hierte i sig, at dei den Jesu
 Christi Navn, som er en Fyrste over Guds
 hær, og i tillid til hans bistand tør begynde
 nogen striid imod synden, dem er det, der faae
 qvarkeer i den søe, som brænder med soovel og
 ild. Hvem skulde vel ikke herved lade sig op-
 muntre til kamp og striid?

Men en meget ædlere virkning skal denne
 den Herres Jesu forjættelse gjøre, naar den
 annammes i troen; i hvilken hand siger: Den
 som vinder, skal ikke blive skadet af den
 anden død. Naar vi erindre os den forhen-
 giorte beskrivelse paa den anden død, saa kand
 vi meget vel forstaae, at det er et uskatteerligt
 privilegium, Christus hermed meddeler sine
 seervindere, og det var allerede tilstrækkeligt
 nok til at gjøre vore hænder stærke i Gud, om
 ogsaa Christus slet intet mere beviste, end,
 hvad hand her har lovet. Men dette er den
 trofaste Frelseres mancer, at hand holder me-
 get mere, end hand har lovet.

Derfor kand vi vide, at vi ikke allene er
 lange frihed fra den anden død, men at vi ogsaa
 saa

faa faae magt til at gaae ind i hans herlige ri-
ge, til den salige udødelighed, til at nyde af
hans himmelske glæde, som han ved sin død
har forhvervet os. Vel an da! saa vil vi
vove det paa denne hans forjættelse, og kæm-
pe under hans tilsyn, paa det vi ogsaa maat
bære dette ædle Klenodie derfra, som er, at væ-
re fri fra den anden død, og at nyde et evig-sal-
ligt liv.

Bøn.

Du levende Frelser, vi prise dig for
denne din trostelige og kraftige for-
jættelse, som du paa ny har vildet op-
muntre os ved til en redelig kamp imod
vore fiender. Ach! hvad tale dine læ-
ber, der drybe med naade, venlig med de
trætte og udmattede sieler, og hvad ere
dine forjættelser angenemme for dem,
der see den evige død for deres syne, og
intet frygte mere for, end at de skal over-
gives i dens vold. Naar du da træder
der imellem med din naadige dom, og
forsikrer dem paa, at de ikke skal blive
stukne af denne scorpion, men at du vil
tage dem, som syge og saarede saar, ind
i din barn, og bære dem igiennem dø-
dens dal, over i din salige evighed; hvil-
ken

Ken en fryd, og hvilken en fornøjelse
 maae der ikke deraf komme i sielen: Ach!
 vi bede dig, du ville føre os ind i denne
 liflige erfaring af din venlighed. Giv,
 at ikke nogen lader sig afstrække fra dit
 efterfølgelse, derved, at hand i sin poe-
 nitentse og omvendelse maae see den e-
 vige død langt borte, og erkjende sig for
 saadan en, der vel har fortient den sam-
 me; eftersom dette er jo just den orden, i
 hvilken man undgaaer denne høyst us-
 lykkelige tilstand, ved det man i troen
 antager din fortienestfulde død. Nu
 saa tryk da dit segl paa denne dyre for-
 lættelse, den vi paa nærværende tiid
 have betragtet, og bevar den i vort
 hierte, paa det at vi endogsaa da, naar
 vor døds time kommer, maae smage
 den søde honning, som ligger i den sam-
 me, og vi derved maae blive vederqvæ-
 gede i vor sidste kamp, naar vore øyne
 begynde at briste. Lovet være dit
 Navn, du dødens og helvedes over-
 vindere, fra nu og indtil evighed.
 Amen.

Betragtning

Over den tredie Forjættelse

Malenbar. 2, 17.

Den som vinder, ham vil jeg give at æde af det skjulte manna, og jeg vil give ham en hviid steen, og et nyt navn skrevet paa stenen, hvilket ingen kiender, uden den, som annammer det.

Disse ord gives os en beskrivelse eendeel paa de personer, som denne forjættelse angaaer, eendeel paa det gode, som loves de samme.

Hvad personerne anlanges, som denne forjættelse angaaer, saa er det igien seyer vinderne: den, som vinder, ham vil jeg give at æde o. s. f. Dette ord er taget af de Kamp-lege, som endnu vare i brug i Grækerland i Johannes tids, da der vare nogle, som imellem visse skranter løb efter et foresat maal, og den der først naaede maalet, gik af med belønningen; men der vare andre, som kæmpede med andre, og saa længe brødes sammen, til den ene fik slaget den anden til jorden. Men hvad

hvad der ligger i dette ord, naar det bliver appliceret paa christendommens Kamp, det er allerede vittløftigere udført i den betragtning over den første forjættelse.

Her har vi kun endnu at mærke, at denne menighed i Pergamus har ogsaa haft sine besynderlige fiender, som den har maatt' indlade sig i en aandelig Kamp med. Thi der vare deels udvortes, deels indvortes forhindringer, der vilde afvende dem fra Christi Kierlighed. Hvad de udvortes forhindringer anslanger, da boede de 1) paa et farligt sted, hvor satan havde opreist sin throne, v. 13. 2) levede de til en farlig tiid, da Christi vidner og hans sandheds bekiendere bleve fordømte til døde, som og kand sees af det 13. vers, hvor der tales om en Antipas, der i de samme dage var bleven ihjelslaget. Men deres indvortes forhindringer, som vare meget farligere, var 1) den uraalmodighed og det knur, som meget let pleyer at indstille sig i forfølgelses tider, sær, naar man seer, det gaaer verdens børn saa vel, som de kunde sidde Gud i skødet, og være til bords med ham. 2) Den falske lemsfældighed og ømhed, som Biskopen i Pergamus beviste imod de forførere, der indfandt sig i denne menighed, og imod deres høyst skadelige lærdomme, hvor

hvorfor det heder v. 14. Jeg haver nogle faa ting imod dig, at du haver der dem, som holde ved Balaams lærdom, som lærde Balak at kaste forargelse for Israels børns øyne, at æde afguders offere, og at bedrive hoer. Saaledes haver du og dem, som holde ved de Nicolaiters lærdom; hvilket jeg hader. Det var altsaa de fiender, det var de udvortes og indvortes forhindringer, som de udi troens aand skulde bryde sig igiennem, og vinde sejer over.

Men hvad indholden af den forjættelse er angaaende, som Christus vilde give saadanne sejervindere, saa lover hand dem derudi tre ting: først, at møtte dem med det skjulte manna; for det andet, at give dem en hviid steen; for det tredie, at meddele dem et nyt navn.

Naar her tales om det skjulte manna, saa sigtes dermed tilbage til historien om det manna, som Gud forunderligen spisede Israels børn med i ørken i fyrretive aar, og som hand befalede at samle en krukke fuld af, og forvare i det allerhelligste af tabernaklelet, til en stedsevarende amindelse om denne besynderlige velgierning; saasom Guds befaling derom er at finde udi 2 Mos. B. 16, 33. 34.

Mose sagde til Aaron: Tag en krukke, og læg en omer fuld af man derudi, og sæt det for Hæren, at gjemmes til eders efterkommere. Ligesom Hæren beføel Mose, saa satte Aaron det ned for vidnesbyrdet, at forvares. Altsaa heder det derfor et skjult manna, fordi der blev en deel deraf beholdt i tabernakelet, skjult og vel forvaret.

Efter den aandelige forstand er nu dette skjulte manna intet andet, end JEsus Kristus, ligesom hand selv viser os derhen til Joh. 6, 48. 49. 50. 51. Jeg er det livsens brød. Eders fædre aade manna i ørken, og ere døde. Dette er det brød, som kommer ned af himmelen, at man skal æde af det, og ikke døe. Jeg er det brød, som lever, som kom ned af himmelen, om nogen æder af dette brød, hand skal leve til evig tiid.

Men der findes den allerdeyligste liighed imellem det manna og vor Frelser JEsus Kristus. Thi i. var manna saadan en spise, som blev tillavet i luften, og som saaledes faldt af luft-himmelen ned paa jorden. Derfor heder det Ps. 78, 23. 24. at Gud op-lod himlenes dørre, og lod man regne, og gav Israel himmel-korn. Kristus er den,
 E dec

der er bleven bestiftet i himmelen, til vor siel
 føde, og er kommet ned fra himmelen, som
 livsens brød, for at spise og opholde menniske
 ne, der ligesaavel havde maatt' forsmægt
 paa deres siele, som Israels børn udi ørkenen
 2. Manna var lidet og uanseeligt, ligesom
 rümfrosten paa landet, eller som corian
 der-frø, men derhos var det meget klart, hvidt
 og giennemskinnende, som perler, lige
 som Moses ogsaa giver os en beskrivelse der
 paa 2 Bogs 16, 14. og 4 Bogs 11, 7. Altsaa
 var og Christus saadan en Person, der i
 vantroes syne ingen anseelse eller skionhed
 havde, men derhos var begavet med den rene
 ste og allerhøieste uskyldighed. 3. Ved det
 naturlige manna blev Israels børns natur
 lige liv opholdt; ved det aandelige og skinn
 te manna bliver det aandelige og evige liv
 opholdt og styrket. Thi om nogen æder af
 dette brød, hand skal leve til evig tid.
 Joh. 6, 51. 4. Manna blev malet, stødt og
 kaagt, naar der skulde laves nogen ræt mad
 deraf. Ligeledes er og Christus ved mange
 slags lidelser, som hand har faaet at føle baade
 paa legem og siel af Guds fortærende vrede
 des ild, bleven tillavet til en velsmagende manna
 for vor siel. 5. Manna blev Israels børn givet
 vet uden al møye og arbeide, de havde idet

tet nødvendig at gjøre meer, end bare brede deres
 Fløde ud, og saa got som lade det regne ned i
 deres Skød; ligesaa er Christus, som den
 himmelske Faders høyeste gave, bleven os gi-
 vet, uden at vi har gjort det ringeste dertil.
 Gud har elsket verden, og besluttet at skienke
 den sin Søn, førend der endnu var eet men-
 niske til, der kunde talt til ham og bedet ham
 derom. Allsaa tør vi kun ved at gribe lige
 til, at samle og i troen at nyde denne himmel-
 mad, der er beskillet til vor siele-føde, og der
 tilbydes os ved Evangelii prædiken. Dog
 6. hvem der vilde nyde manna, hand maatte
 gaae uden for leyren, og samle det der, thi
 inden for leyren var der intet at finde. Lige-
 ledes maae man ogsaa gaae ud, efter Pauli
 formaning Ebr. 13, 13. uden for leyren,
 man maae affondre sig fra at have gemeen-
 skab med verden og dens syndige væsen, man
 maae holde sig fra spotternes og de ugudeliges
 selskab, saa fremt man vil nyde Jesum Chri-
 stum, og smage, hvor sød hand er. Endelig
 7. ligesom der blev en deel manna i behold,
 og forvaret i det allerhelligste, (hvilket var et
 billede paa himmelen;) saa er og Christus, si-
 den hand er kommen ned af himmelen paa
 jorden, igien bleven optagen fra jorden til
 himmelen. Hvor hand i det allerhelligste,

som er gjort uden hænder, er skjult i Gud Col. 3, 3. og byder sig altid frem, som en spydse for troen; og just derfor er det, hvad kaldes et skjult manna.

Men hvad nu det æden af dette manna er angaaende, hvorom det heder: Jeg vil give ham at æde af det skjulte manna, saa gives derved intet andet tilkiende, end den Guds venligheds og tierligheds smag, der har aabenbaret sig i Christo Jesu, der allerede fornemmes og smages formedels troen, i denne verden; hvilken troe føder den inderligste forening med Christo af sig, og sliig forening igien den saligste samfund med ham; saa at hvad boer selv udi de troende, og virker alle det aandelige livs bevægelser udi dem: men derpaa skal der i hiin verden endnu følge en nyere tierligheds-samfund med Jesu Christo, som den, der er aarsagen til det evige liv, da vi skal i den fuldkommenste glæde, uden afladelse nyde al den herlighed og salighed, som hvad har forhvervet. Det er da altsaa den første store velgierning, som Christus lover seervinderne.

Men den samme er sat tvertimod den fare som menigheden i Pergamo befandt sig udi. Der vare, nemlig, de Nicolaiter sammesteds, som levede i alle slags overdaadighed, aat
afgud

afguds-offer, og sagde, derfor er det jo her, dertil har HERren vor Gud skabt det; og det smagte dem altsaa ret vel, naar de fortæredede Guds gaver i deres velsyster. I det fald siger nu den Herre JESUS, at, hvo som vil bare sig for denne lokke-mad, som har død og fordervelse efter sig, og ikke vil fiere sig om den læster-bidsten, som verden sætter frem for ham, om hand vil æde med den; hand skal blive bunden til et bedre maaltid, hvor hand skal blive spiset med det skjulte manna, med Guds huses sødheder, og blive skienket med de rene velsyster.

Den anden forjættelse gaaer ud paa, en hviid steen at give. Thi naar det heder i det tydske: Jeg vil give ham et got vidnesbyrd; da heder det egentlig i den Helliglands sprog: Jeg vil give ham en hviid steen. Ved to slags lenligheder brugtes der hvide stene hos Grækerne. For det første i deres rettergange, i besynderlighed i Areopago til Athene. Thi naar en person blev anklaget, saa var der en dertil beskiftet rettens-betienter, som samlede dommernes stemmer, der bestode i sorte og hvide stene, sammen i tvende besynderlige pottes. Naar nemlig nogen af dem, der sad i retten, vilde, at den anklagede skulde enten dømmes fra livet,

eller til anden straf at lide, saa flyede hand en sort steen fra sig, hvilken blev kaldt $\Psi\eta\Phi\alpha\sigma$ $\alpha\upsilon\alpha\iota\epsilon\gamma\sigma\alpha$, en dræbende steen. Men naar hand vilde, at den anklagede skulde gives løb og frikiendes, saa flyede hand en hviid steen fra sig, hvilken heed $\Psi\eta\Phi\alpha\sigma$ $\sigma\omega\lambda\gamma\sigma\alpha$, en frelsende steen; hvilke man saaledes samlede, og siden talte over, hvor mange de vare. Befandtes det nu saa, at der vare flere hvide stene, end der vare sorte, saa blev den anklagede givet løs; men vare der flere sorte, end hvide, saa blev hand fordømt, og dømt til at miste sit liv. Derforuden brugte man og hvide stene ved de Grækers Kamp-legge; i hvilket tilfælde sejrvinderen ogsaa undertiden blev givet en hviid steen, hvilken naar hand viste frem, hand da ikke alleneste fik den belønning, der var opsat, men kom ogsaa til bords med ved det offentlige maaltid, som pleyede at holdes, efterat Kamp-legene vare til ende. Dette have vi da i forveien maatt' erindre, paa det man kunde ret forstaae Christi ord. Alltsaa er det da klart heraf, at de hvide stene har været deels et frikiendelses tegn, deels et sejrvindings tegn, og et tegn paa den rettighed, en sejrvindere havde, at bivaane det offentlige maaltid med, som blev anrettet, efter Kamp-legen var til ende.

Naar nu Christus lover sine seervindere en hvid steen, saa forstaaes der intet andet ved, end den den Herres Jesu naadige erklæring og dom, ved hvilken hand frikiender sit navns troe bekiendere, og verdens og satans overvindere, fra al deres aandelige og legemlige fienders anklagelse, og virkelig antager og indslader dem til alle Guds saligheders nydelse baade i naadens og i herlighedens rige. I naadens rige faae de troende seervindere en forsikring om deres synders forladelse, de annamme Aandens segl, som et underpant paa deres tilkommende arv, og de smage mange Guds sødheder midt i deres Kamp, dem verden intet veed af at sige. Men ved deres indgang i herlighedens rige, skal den attest, at de ere frikiendte fra alle deres synder, og ere Guds arvinger, offentlig blive publiceret for hele verden, og de skal da, som saadanne, der har holdt ud hos Christum i hans fristelser, som verdens overvindere, som Faderens velsignede, virkelig føres ind i Herrens glæde, hvor de skal sidde til bords med Abraham, Isaac og Jacob i himmeriges rige, og skal evindeligt nyde Guds huses rige gode ting.

~ Nu, denne anden forjættelse om den hvide steen

steen er atter sat tvært imod den fare, som den Pergameniske menighed fandt sig bestedt udi. Næmlig, i denne afgudiske stad bleve de troende ved allehaande falske beskyldninger gjort skinkende i høieste maade, i offentlige retter fordømte man dem, ja vel ogsaa til døde, lige som Antipas. Derimod lover nu Christus dem en anden attest, og et bedre vidnesbyrd, som skulde være saa gyldigt, at de skulde blive frikendte fra alle verdens beskyldninger og bagtalelser, udi Guds dom, og kiendes værdige til at arve hiin verden, og at kaldes til Lamets nadvere.

Den tredie velgierning, som bliver lovet i denne forjættelse, er et nyt navns meddelelse; og et nyt navn, heder det, skrevet paa stenen, hvilket ingen kiender, uden den, som annammer det. Denne talemaade er atter taget af den maneer, der var brugelig hos de Græker ved deres kamp-lege; da seyervinderne ogsaa fik et nyt navn under tiden, hvilket de ikke for den tiid har tordt bære; og bleve kaldte snart Hieronici, snart Callinici, snart Paradoxi; o. s. f. Her bliver nu intet andet forstaaet, end det ædle og usfatteerlige navn, at hede et Guds barn. Dette kaldes et nyt navn, fordi det havde Jesu Christi striidsmænd ikke tilforn, dengang

gang de endnu laae fangne i satans lænker, og tiende synden og verden, som nogle elendige slaver. Men siden de formedelst troen have overbundet dievelen og verden, komme de til denne ny værdighed, at der bliver sagt til dem: I ere den levende Guds børn. Hos. 1, 10. Denne tale-maade er tagen af Es. 62, 2. hvor det heder: Du skal kaldes med et nyt navn, hvilket H. Errens mund skal nævne: ligeledes Es. 65, 15. I skal lade mine udvalgte eders navn til en eed, og den H. Erre H. Erre skal dræbe dig; og hand skal kalde sine tjenere med et andet (eller, efter Lutheri oversættelse, nyt) navn. Dette ny navn er $\gamma\epsilon\gamma\rho\alpha\mu\mu\epsilon\nu\upsilon\nu$, skreven, indgravet, saa det hverken kand blive glemt eller udsløttet; med hvilken beskrivelse den vished og fasthed gives tilkiende, som de troende seer-bindere have udi Christo, paa deres børnes rettighed og al deres øvrige salighed.

Men paa det man endnu tydeligere kand saae dette navns herlighed og fortreffelighed at kiende, saa sætter den Herre J. Esus til: Hvilket ingen kiender, eller veed ret at sætte pris paa, uden den, som efter en redelig kamp annammer det af Gud. Altsaa blive hermed alle verdens børn udelukte fra at kiende dette navn. Thi Guds Aand kand

verden ikke annamme, saa fandt den heller ikke af egen erfaring vide noget af det vidnesbyrd, som han giver sielen om, at den er et Guds barn. Derimod bliver dette ny navn vindiceret og tilegnet de troende seeyvindere allene, som have den sønlige udlaarelses Aand, og fornemme hans vidnesbyrd udi sig, ihvorvel man fandt ikke negte, at de ikke en gang selv heller erkiende fuldkommen og tilstrækkelig nok endnu, hvor høy en værdighed og fortreffelighed dette navn har. Thi, ligesom Johannes siger, nu ere vi Guds børn, og bære allerede dette ny navn, men det er endnu ikke aabenbaret, hvad vi skal være; men vi vide, at, naar han bliver aabenbaret, vi skal worde ham (den Guds eenbaarne Søn) lige. 1 Ep. 3, 2.

Denne tredie forjættelse er nu atter sat i vortimod de omstændigheder, den Pergameniske menighed stod udi, da, nemlig, Christi navns fiender og forfølgere lagde hans troe vidner allehaande spotte navne til, og kaldte dem, naar de ikke vilde giøre alting med, sæere og synderlige folk, narrer og deslige. Derimod siger den Herre Jesus, at saadanne, som maatte tage imod slige skammelige spotte navne af hedningene og Nicolaiterne, dem vilde han beære med et nyt navn, der er u-

ender

endelig meget ædlere, end alt, hvad verden
 fandt give, og der er saadan, at man let fandt
 Glemme alle spotte-navne derover.

Det er da altsaa de herlige og skønne for-
 jættelser, som Christus giver seervinderne i
 menigheden til Pergamus, ja i alle menighe-
 der. Lader os dog engang sætte verdens
 forjættelser i ligning derimod, som den giver
 dem, der gjøre alting med, og vil give sig ind
 med i dens raa og u-ordentlige væsen. For
 det første har den og et skjult manna at love
 bort; nemlig de forbudne forlystelser og sød-
 heder i synden, om hvilke den daarlige kvinde,
 i Ordsp. 9, 17. har dette at rose: De staalne
 vande ere søde; og det skjulte brød er ny-
 deligt: men om den, der bliver i lyst deref-
 ter, staaer der om tæt derved: Sand veed
 ikke, at der ere dødnings; hendes ind-
 budne ere i helvedes dybe steder. O!
 skulde man ikke betakke sig for saadant et
 maaltid, hvor der er forgift og død i gryden,
 og det man maae synke ned i det dybe helvede
 for. Dog næst disse delicateffer lover ver-
 den dem og et stykke brød, der vil holde med
 den, og den vil fylde dem deres kamre med al-
 lehaande forraad, saafremt de kun lidet vil
 sætte samvittighed tilside, og ikke strax gjøre
 sig en scrupel over alle deres formeente bagas-

teller eller smaae ting. Fremdeles lover den dem og et got skudsmaal. De der nemlig vil skikke sig lige efter den, dem vil den holde for brave og retskaffene folk, der veed at leve i verden. Med dette skudsmaal skal de faae lob at komme i alle de honette compagnier, og skal være ærede og elskede derudi. Men hvort viit strækker denne attest sig? Gielder den og for Christi throne, naar hand vil komme, og domme upartiisk, og det efter gandske andre regler og maximer, end verden har haft? Endelig giver den og løfte ud om et ærligt og got navn og rygte, og det skal man holde paa, om ogsaa legem og siel, sambittighed og salighed skulde gaae i løbet derved. Det er de elendige forjættelser, verden har at give; og det som er det verste, den er ikke engang i stand til, altid at holde disse sine løfter, men den bliver i mange maader til løgnere, i det den lover meer, end den kand holde.

Siden der altsaa intet er i dens forjættelser, som kand bevæge os til, at blive utroie mod vor Frelsere, saa vil vi dog see engang, om der, maasske, maatte være noget i dens truseler, som kunde betage en sit mod. Saa er det da een af verdens alvorlige truseler, at den vil hænge brød-kurven høyere, ifald man ikke vil gjøre alting med, og saa vil den
gjøre

gøre en sin næring og livs ophold suur nok. Vil man ikke beqvemme sig, og gaae efter dens viis og maneer, saa skal man heller intet faae at æde. Men det er nogle daarlige truseler! Naar verden hænger brød-kurven høje re, saa hænger Gud den igien lavere ned for sine børn. Ham er det, de daglig paakalde i den fjerde bøn: Giv os i dag vort daglige brød. Altsaa behøve vi, Gud skee lof, ikke at leve af verdens naade, det er ikke den, men det er vor Skabere, som har gjort os, vi skal vente vort brød af. Og hand som vil give os det skjulte manna, hand maae vel ogsaa have et stykke brød tilovers endnu i sine store forraads-kammere, som hand kand spise sine børns legemer med. Fremdeles truer den og med lutter sorte stene, naar man ikke vil bære, som den: den vil gjøre en berygtet alle vegne, saa man ikke skal blive taalt i noget honet compaignie, den vil fordømme en for alle sine retter og faculteter, og udelukke en fra alle reputeerlige embeder og betieneringer. Endelig truer den med et hæsligt navn, som den vil titulere en, og beskæmme ham for hele verden med. Den vil erklære en for en nar, phantast, singularist og underligt hoved, saa at man skal tabe sin credit hos alle ærlige folk. Det er dens forsængelige truseler!

Hvem der vilde lade sig derved afvende fra den troffel, hand er Christo skyldig, den maatte være saare forsagt, og ikke værd engang, at kaldes et menniske, end siige bære navn af en Christen.

Sandelig, ingen af alle disse ting, af verdens forjættelser, saavel som dens trusel, ere af den vigtighed, at de skulde kunde bevæge os til at blive utroe imod Jesum Christum. Man lægge kun paa den ene vægt-skaal det skjulte manna, den hvide steen og det ny navn, Christus forjætter, og paa den anden, hvad verden lover derimod; saa skal man snart faae at see, at Christi forjættelser skal beholde en uendelig overvægt. Det er lutter saadanne velgierninger, de begribe i sig, som man ikke kand være foruden. Det skjulte manna kand ikke regnes hen iblant de ting, som man kunde nok i nøds-fald undvære paa sin reise til evigheden, men Christus siger: Hvo som ikke æder mit kiod, haver ikke livet i sig selv. Ligesaa umueligt er det, at det aandelige liv kunde opholdes uden dette manna, som det vilde været umueligt, at Israels børn uden manna havde kundet bleven ved live i den fæle og øde ørt, hvor der var hverken korn eller brød for dem at faae. Lod Christus os gaae fra sig uden dette manna, saa maatte vi vandre smæge

smægte paa veyen. Og hvorledes vil vi bestaae i Guds dom, saa fremt vi ikke har det vidnesbyrd at vise frem, at vi ere Guds børn, og altsaa tillige Christi med-arvinger?

Zelan! er det endnu ikke skeet ved de forrige Christi forjættelser, saa skal vi da ved disse lade os opmuntre til en alvorlig Kamp imod vore fiender. Hvorfor frygte vi os for den u-omgængelige bod-kamp, hvor synden forlyndes krig, og dens herredømme bliver brudt? Hvorfor ere vi bange for den ædle troens kamp, hvori vi have med Gud selv at gisre, og kand overvinde ham ved bøn og taarer, saa vi kand komme til at bære navn af et sandt Guds Israel. Lader os meget mere gaae derindudi i Guds navn, og vove noget paa disse Christi forjættelser. Lader os med Mose vende vore syne bort fra de forlystelser, der ere i synden, og see hen til de herlige naade-besønninger. Lader os styrke vore hænder i Gud; og ikke være saa blinde og daarlige, at vi vilde holde vore aandelige fiender stærkere, end den, der strider paa vor side; paa det vor deel ikke skal være i pølen, som brænder med beg og svovel, med de frygtagtige, som mene, synden er u-overvindelig, deres temperament fører det saaledes med sig, de kand ikke anderledes leve. Hvor skulde vi komme dertil, at

vi

vi skulde tilskrive Dievelen og hans anhang større styrke, end den **727** **HN** vor store Frelser, der er en stærk Gud og hielpere, der har kraft nok til at styrke de trætte, og har ogsaa gierne taalmodighed med sine troende stridere, om de end skulde saae et saar, og blive beskadede i deres kamp, ja, der læger og forbinder deres saar, og derfor ikke vil kaste dem bort, naar de kun vil lade sig reise op igien, og i hans navn gaae løs derpaa paa ny igien, og ingent rolighed have, førend de have erhholdet den fuldkomne sejer.

Bøn.

Gu, Herre **IE**su, du stærke Gud, vi den dig kænd vi slet intet gjøre, det er dine egne ord, hvis sandhed vi nok som blive overbeviste om, saalænge vi leve. Ach! hvor ofte har vi allerede maatt' rykke tilbage, og ladt vore aandelige fiender beholde marken, naar vi har vildet kæmpe i tillid til vore egne kræfter! Hvor ofte ere vi allerede med skamme blevne drevet tilbage! Saa at vi maae kaste os med taarer ned for dit throne, klage vor utroskab for dig, og afbede den hos dig. Du ville nu give naade til, at vi dog eengang af skade kun

kunde blive kloge, og ikke længere give
 os til at kæmpe mod saa mægtig en fiend
 de med saadanne sløve og uduelige vaas
 ben, som vores fornust og fri villie flyer
 os i hænderne, men at vi meget mere las
 de os iføre dit hele harnisk, og i besyn
 derlighed tage fat paa troens skjold, og
 tage bønnen til hielp, og gjøre vore fiend
 der al den afbræk dermed, som vi kand.
 Styrk du os selv, og ræk os din haand,
 naar vores haand er bleven mat, og vil
 synke. Naar det er paa det yderste med
 os, at vi maae ligge under, saa træng
 du med en ny straale af din kraft ind i
 vore hjerter, saa vi kand fornemme et
 nyt mod, ny frimodighed og styrke hos
 os, og vi altsaa endda, i hvor kummer
 lig det end skal gaae af, maae faae seyer,
 og vinde: indtil vi endelig ogsaa ved
 din naade har faaet den sidste fiende,
 som er døden, overvunden, og føres med
 dig igiennem dens mørke dal over i din
 stille og rolige evighed, hvor vi uafslas
 delig og i høieste grad skal nyde vor sey
 ers frugter, og de herlige belønninger,
 som du har lovet dine seyervindere.
 Hielp os dertil for din kierligheds skyld.
 Amen.

Be:

Betragtning

Over den fjerde Forjættelse

Aabenbar. 2. E. 26:28. v.

Den som vinder, og som holder mine gierninger indtil enden, ham vil jeg give magt over hedningene; og hand skal styre dem med et jern-ris; ligesom leerkar, skal de sonderknuses, som og jeg haver annammet af min Fader; og jeg vil give ham morgenstiernen.

Sed denne den Herres Jesu nye forjættelse, have vi atter at see eendeel paa de personer, som den vedkommer, eendeel paa de velgierninger, som derudi forjættes.

Hvad personerne er angaaende, saa herder det derom: Den som vinder, og som holder mine gierninger indtil enden. Hvad her forstaaes ved at vinde, det er allerede bleven meer, end een gang, forklaret, nemlig at derved forstaaes, saaledes at bruge
Guds

Guds Vaaben i den aandelige Kamp, at man med dem kand faae vunden seyer over sine fiender, diebelen, verden og sit eget Kjød og blod, og faae alle de forhindringer overbundne og rømmede af veyen, som kastes i veyen for enhver efter omstændighederne af den tiid, hand lever udi, og det sted, hand er paa. Af dette slags forhindringer vare nu i menigheden til Ehyatira, saasom det gandske brevs indhold udviser, saadanne principia og grundregler, og lærdomme, som give Kjød og blod frihed til at synde, al blanding af christendom, alle satans dybheder og høyheder, alt aandeligt horerie, naar man vil have Gud og verden i een ægte seng sammen, og vil blande Jesu Christi tjeneste og syndens tjeneste med hverandre. Disse besynderlige og farlige fiender skulde lemmerne i denne menighed bestride med Aandens sverd, og ikke lade sig afvende ved dem fra Christi Herlighed.

Men her ere nogle ord, vor Frelser sætter til, dem vi endnu ikke have mærket ved de andre forjættelser, vi hidindtil have forklaret: Og som holder mine gierninger indtil enden. Ved Christi gierninger forstaaes hans saliggjørende lærdomme, hans fortieneste og hellige exempel, saasom det er disse ting,

ting, der skal være vor bestandige præservativ imod alt blandings-~~verk~~, og vor ledsagende stjerne udi al forvirring. Disse Christi gierninger havde de fromme siele i Thyatira allerede for øyne. Jesu Christi lærdom havde de antaget, og vare blevne den lydige afhierttet; hvorfor de kunde stride imod alle falske lærdomme og principia med dette tve-eggede sverd. De havde ydermere antaget hans fortjeneste, og ved troen tilegnet sig hans store gienløsnings verk, tillige med den sejer, hand derudi har indlagt over det gandske løgnens og mørkhedens rige. Endelig havde de sig hans eksempel forestillet, som deres leve-regel, og havde giort begyndelse paa at følge det samme trolig efter. Hvorudover den Herre Jesus giver dem den berømmelse i det 19. vers: Jeg veed dine gierninger og Kierlighed, og tjeneste, og tro, og taalmodighed, og dine gierninger, ja de sidste flere, end de første.

Jette 19. vers heder det: Jeg veed dine gierninger; og her heder det: Den som holder mine gierninger. Biskopen i Thyatira og de troende sammesteds havde jo visselig mange gode gierninger, og vare, ligesom træer, der hænge fulde af frugter, fyldte med retfærdigheds frugter, som vare virkede i dem ved troen

troen til den Herres Jesu navn. Men i hvor kostelige og ædle disse de troendes gierninger i Thyatira end vare, saa var det dog ikke de baaben, som de kunde bruge mod satan og mørkhedens magt; men udi denne hellige krig recommenderer den Herre Jesus dem sine gierninger, sin fuldkomne lydighed, sin sejer over synden, døden, dievelen og helvede, sin lærdom og sit exempel.

Disse gierninger skulde de holde fast ved, og bærge sig dermed, som med retfærdigheds baaben, baade til høyre og venstre side, og giøre alle satans og hans forfærdige redskabes anfald til skamme dermed. Det er just det samme, som Paulus saaledes forestiller i Ep. til de Coloss. cap. 2, v. 6. 7. Derfor, ligesom I have antaget Christum Jesum, Herren, saa omgaaes i ham; rodfæstede og opbygte i ham, og stadfæstede i troen, ligesom I ere lærte. Og dette var ogsaa noget, som skulde skee indtil enden, eller, som hand havde sagt v. 25. Det I have, holder det fast, indtil jeg kommer, nemlig, enten til en besynderlig dom over eders forførrere, v. 22. eller til eders forløsning fra alt ont ved en salig død.

I det øvrige see vi af disse ord, hvordan man maae ansee den ting, at holde Jesu
Chris

Christi ord og gierninger, nemlig, ikke som en byrde, tortur og marter, men meget mere som et hielpemiddel, hvorved sejer ren over vore fiender kand komme os des lettere at staae. Folk ere færdige at løbe af skindet, naar man taler noget til dem, om at holde Guds bud, og tænke, man dermed vil gjøre dem den største hierte-sorrig, eller vel ogsaa reent spotte dem, i det man kræver umuelige ting af dem. Men her see vi, at det er en præservativ imod al skadelig forførelse, at holde Christi bud og gierninger, og den aandelige seyers befordring. Saaledes bliver det ogsaa forestillet Ahab. 14, 12. Her er de helliges taalmodighed; her ere de, som holde de Guds befalninger, og Jesu tro. Og Joh. 8, 52. siger den Herre Jesus selv: Dersom nogen holder mit ord, hand skal ikke smage døden evindeligen. Nemlig, Herrens bud, hans ord og hans gierninger maae man ikke ansee, som et brett, en, der har liidt skibbrud, griber fat paa, holder sig fast ved, og ved sanimes hielp svømmer til lands, og saaledes fører sit liv, som et bytte, derfra. Men man maae ansee dem, som en stav, en holder i sin haand, der gaaer paa en glat og slibrig grund, hvor hand hvert øyeblik kunde glide ud, og slaae sin hals i stykker,
Der

dersom hand ikke holdt sig ved staven, og ved samme holdt sig i bevret. De maae ansees, som et skjold, man holder for sig, at holde satans pile fra brystet med; som et sværd, man holder i haanden, for at sætte sig i sikkerhed dermed for fiendens anløb. Saaledes brugte Eva i begyndelsen paa hendes strid med satan, Guds ord, og var saa lykkelig dermed, at hun slog satans første anfald af, siden hun sagde i Mos. 3, 3. Gud sagde: Ider ikke deraf. Men saa snart hun lod dette sværd slaae sig af haanden, og lod sig ved dette: Er det saa, at Gud haver sagt, giøre væreløs, saa snart tabte hun og slaget, og blev overbunden. Derfor skal vi ikke lade saadanne vildfarende tanker om at holde Guds bud, mere have sted hos os, men vi maae ansee det for en stor velgierning, at Christus giør os udi sine ord og gierninger saadant et skjold og stav i haanden, som vi kand holde os ved, og slippe fri for saa mangen en fare.

Men betragte vi nu fremdeles de velgierninger, hvilke Christus lover disse personer, som vinde, og holde hans ord indtil enden, saa er det 1. magt over hedningene, 2. mor Genstiernen.

Om det første heder det: Ham vil jeg give magt over hedningene; og hand skal

skal styre dem med et jern-ris ; ligesom leerkar, skal de sønderknuses, som og jeg haver annammet af min Fader. Ved hedningene forstaaes ikke alleneste hedenske og afgudiske folk, som ikke kiende Gud ; men derved forstaaes og hedenske christne, hvilke vel have den Herres Jesu navn i munden, og lade sig kalde efter det, men fornegte det i gierningen, og leve i alle slags hedenske lyster og vederstyggeligheder ; hvilket slags folk de forfører i Thyatira vare af, om hvilke Christus her egentlig taler. Disse hedninge vil nu Christus give magt over. Ingen kand give en anden noget, som hand ikke selv har og besidder. Saa maae da den Herre Jesus selv have magt over hedningene, naar hand vil meddele en anden saadan en magt. Derfor sætter hand til : Som og jeg haver annammet af min Fader. Hvor med vi maae ligne det, der staaer Dan. 7, 13. 14. Der kom en i himmelens skyer, som Menniskens Søn ; og kom indtil den Gamle af dage, og de førde ham nær hen for ham. Og hand gav ham magt, og ære, og rige, at alle folkene, almue og tungemaal skulde ære ham. Hvorpaar vor Frelser beraaber sig, naar hand siger Mat. 28, 18. Alig er given al magt i himmelen

melen og paa jorden. I vores Text har Christus øye paa den anden Psalme, hvor den himmelske Fader siger v. 7. 8. 9. Du est min Søn; jeg, jeg fødte dig i dag. Begier af mig, saa vil jeg give dig hedningene til arv; og verdens ender til din eyedom. Du skal sønderflaae dem med et jern-spiir; ligesom en pottemagers Kar, skal du sønderbryde dem. Saa har da nu Christus annammet denne magt over alle hedninge, af sin Fader, og det efter den Guddommelige natur, formedelst den evige fødsel, da Faderen har meddeelt denne sin eenbaarne Søn sit gandske Væsen, tillige med al sin Majestæt og Herlighed; men efter den menneskelige natur, formedelst den personlige forening, da den menneskelige natur er bleven salvet med alle de herligheder og privilegier, som den Guddommelige har, og altsaa har den ogsaa annammet denne magt over alt Kiød. (Joh. 17, 2.)

Denne sin magt vil nu den Herre Jesus ikke beholde for sig selv allene, men hand vil meddele seervinderne den. Sam vil jeg give magt over hedningene. Ligesom hand, nemlig, er det høyeste gode, saa søger hand ogsaa at meddele sig til andre, og at give bort, hvad hand har, til deres brug og nytte; saasom

D

hand

hand siger til sine disciple: Joh. 15, 15. *Men eder haver jeg kaldet venner; thi alt det som jeg haver hørt af min Fader, have jeg kundgiort eder.* Ligesom hand siger til sin Fader: Joh. 17, 10. *Det som dit er det er mit; saa siger hand igien til enhver af sine troende: Alt det, som mit er, er dit* (Luc. 15, 31.) Hand er den, formedelst hvilken alt Guds gode, alle den himmelske Faders velgierninger flyde ned paa os. Først har hand annammet den Hellig Aands forjættelse af Faderen, som det heder Ap. Gier. 2, 33 men siden efter har hand udstødt den igien, og ladet den ogsaa flyde igiennem sin mandens doms helligede canal ned paa os. O! en saalig tierligheds og velsignelses samfund imellem Faderen og Christum, og imellem Christum og hans troende! 1 Joh. 1, 3.

Men hvorudi skal nu denne magt bestaae, hvilken den Herre Jesus vil give dem, som ere hedningenes overvindere? Derom heder det: Hand skal styre dem med et jernriis; ligesom leerkar, skal de sønderknyttes. Ved dette riis, eller stav, (*ξύβδον*) forstaaes her intet andet, end Christi mundes riis, eller stav, saasom det kaldes Es. II, 4 eller hans kraftige ord, ved hvilket hand har gjort alle ting, og ved hvilket hand ogsaa

kand

Tand forstyrre alle ting, og forvandle dem til
 deres forrige intet igien, det, hvorved hand
 styrker de skrøbelige, og derimod nedslaaer og
 sønderknuser de fortredelige og gienstridige.
 Dette ord bliver kaldt en jern stav, fordi det
 vel er uanseeligt for verden, ligesom jern ag-
 tes kun lidet, naar det sættes i ligning med
 guld og sølv, men dog alligevel har det en stoer
 kraft og stoer eftertryk. Eftersom jern er eet
 med iblant de haardeste metaller, hvilket an-
 dre bløde ting kand sønderknuses ved. Lige-
 som det heed om det fjerde kongerige, som blev
 Nebucadnezar forestillet i drømme: Dan. 2,
 40. Det fjerde rigte skal være stærkt, som
 jernet; eftersom jernet knuser og svæk-
 ker alting, ja som jernet, der sønderslaaer
 alle disse ting, skal det og knuse og søn-
 derflaae.

Med denne jern-stav, med dette den Her-
 res Jesu mægtige og kraftige ord, var det nu,
 hedningene skulde styres, eller, som det hedder
 i den Ebraiske text Ps. 2, 9. sønderflaaes,
 og, ligesom leer-kar, sønderknuses; hvor-
 med der gives tilkiende, i. at saadan sønder-
 bryden skal skee uden nogen synderlig og
 stoer møye. Thi om det er ogsaa kun et
 barn, der har en jern-stav i sin haand, saa
 kand hand flaae et leer-kar i stykker dermed,

thi det er noget, som der ikke udfordres saa store kræfter til. 2. At den Skade, som der med tilføyes de gienstridige hedninge, skal være u**bodelig**, og aldrig staae til at oprette, siden et leer-kar, der eengang med en jern-stav er slaaet i stykker, kand umuelig sættes sammen og gøres heelt igien. Jer. 19, II. Saa meget som da Christi fiender bryste sig, saa store tanker de have om sig selv, saa foragtelige ere de i den Herres Jesu øyne, saa at hand lignet dem ved et foragteligt leerkar, der er opfyldt med vind. Det koster ham ikke meer, end eet slag, ja kun eet ord, (Job. 18, 6.) saa ligge de der med al deres magt, som de vil bruae imod Christi rige og imod hans børn. Og som det saaledes forholder sig med Christi udvortes fiender, saa forholder det sig ligesaadant med de indvortes. Omendskiont de onde lyster og vaner, man er kommen i, komme et menneske, der endnu ikke har smagt og erfaret Jesu Christi kraft, u**overvindelige** for, og det lader, ligesom man havde lutter kaaber-bierge for sig, naar ens kamp med sine onde begieringer, skal gaae an; saa befindes det dog siden her efter, naar man ret anvender Jesu Christi kraft og styrke, at de ere intet andet, end nogle skjøre og skrøbelige pottemageres kar. Naar den Herre Jesus ifører sielen med

med sin kraft, og giver den uformuende styrke nok, saa er der ikke noget saa stort, ikke noget saa svært og uovervindeligt, at det jo ved denne kraft skulde kunde sønderbrydes og forstyrres.

Det er altsaa den første velgierning, som Christus forjætter, nemlig fuldmagt over hedningene. Denne forjættelse bliver nu deels opfyldt i denne verden, deels i den tilkommende. I denne verden tør man ingen anden opfyldelse vente derpaa, end den, der er overeensstemmende med Christi naades og korsens rige, hvilket ogsaa den anden Psalme egentlig taler om, og spaaer om, at dette skal midt iblant al baade Jøders og hedningers frysen og rasen oprettes, og opholdes indtil dagens ende. Dette lover Faderen paa det sted sin Søn, og her lover Sønnen det igien sine troende, og forsikrer dem paa, at hand vil meddele dem lige den selvsamme magt, som hand har annammet af sin Fader. Derfor skulde de ikke ræddes, naar satan og anti-christen, hans vaabendragere, kom anstiggendes, som en stoer, grim og forfærdelig kæmpe og Goliath; og saadant et syn skulde de kun ikke lade sig kysse af; men gandske vist troe, at hand vilde saaledes styrke dem, som sine skrøbelige redskabe, at de formedelst hans

blod og deres vidnesbyrds ord skulde gaae af med een seyer efter en anden, og forstyrre alle de befæstninger, anslag og høyheder, som vilde ophøye sig imod hans kundskab, (2 Cor. 10, 4. 5.) og det med saa ringe møye, som om de havde en leer-potte for deres haand, og til saa ubodelig en skade for de fortredeliges sag, at fienderne skulde vel faae det at finde, og ikke saa let faae dette slag forvunden.

Sandelig, naar troen antager denne Jesu Christi forjættelse, saa maae den nødvendig faae et større mod. Det maae gaae med den, som det gik med Josva og Caleb, der sagde, de vilde æde Anaks børn, 4 Mos. B. 14, 9. eller, som det gik med David, 1 Sam. 17, 32. den gang hand saae Goliath komme brystendes, og hørde hans haanlige ord: Intet menneskes hierte falde i mistrøst for hans skyld; din tiener skal gaae, og stride med denne Philister. v. 36. Baa de løven og bjørnen haver din tiener slaget: og denne Philister med forhud, skal worde, som een af dem; thi hand haver forhaanet den levende Guds slagte ordener. Bantroen har denne maneer, at den stiller sig fiendernes magt stoer, men Jesu Christi magt liden for; men med troen haver det sig gandske anderledes. Fienderne agter den

Den for leer-potter, for skjøre og skrøbelige Kar; men Guds magt skatter den høyt, og vover sig dristig ud paa den samme, og hverken frygter eller skælver, om den end saae den største og grueligste fare for sine øyne.

Men i det andet liv skal disse ords opfyldelse følge paa i en meget fuldkommere maade, da de troende skal tage deel i Jesu Christi magt i en høyere grad endnu, og sidde med ham paa hans stoel, fra hvilken hand skal øse sine vredes-skaale ud over sine fiender, og betale dem deres ondskab paa deres hoved; ja da de paa den tilkommende vredes dag skal sidde, som Assessorer, at bivaane hans ret, og approbere og exleqvere Christi dom med, over de folk, som ere værd at fordømmes, og endelig saae at see, hvorledes hans og deres fiender ligge under hans fødders skammel.

Dog vi maae gaae videre frem til den anden velgierning, som den kiere Frelser lober paa dette sted, hvilken indeholdes i de øvrige ord: Og jeg vil give ham morgenstierne. Det er en synderlig talemaade, den Herre Jesus giver sin mening tilkiende med! Enhver mærker vel, at her ikke kand forstaaes den naturlige morgenstierne; det vilde være alt for ringe og slet en belønning for et Guds barn, der allerede er oversat med Christi

sto i det himmelske væsen, og hersker i det samme over stierne, luft og skyer. Men naar vi holde denne Bogs 22. cap. og dets 16. vers herimod, saa kand vi tydelig see, hvad her skal forstaaes ved morgenstierne. Thi der hedder det: Jeg JEsus haver udsendt min Engel; jeg er den Davids rod og slægt, den klare og morgenstierne. Men dette navn faaer den Herre JEsus deraf, at han meddeler sine troende den velgierning i naadens rige, som morgenstierne kand give nogen afbildning paa i naturens rige. Thi ligesom morgenstierne pleyer at gaae for an for morgenrøden, og ligesom at vare for den, ja at være et tegn til dag, og at føre dagen med sig: ligesaa er ogsaa Christus oprindelsen til alt det lys, der er baade i naadens og herlighedens rige, som den, der ved sin opgang af det høye har bragt den deylige ny Testaments dag, saliggjorelsens og naadens dag med sig.

Dog, siden denne velgierning bliver lovet dem, som holde Christi gierninger indtil enden, saa skal ogsaa den fuldkomne opfyldelse derpaa følge efter døden. Derfor lover da Christus i disse ord 1. sine troende en nærmere forening med sig selv, som kilden til alt lys; 2. en af saadan forening flydende vært

væert og tiltagelse i viisdom og kundskab, til at faae dybere indsigt saa vel i satans dybheder, om hvilke der tilforn var talt, som i Guds dybheder, hvilke Guds Aand allene randsager. 1 Cor. 2, 10. 3. En uudsigelig glæde; eftersom lyset er i Skriften ogsaa et lindbillede paa glæde, saasom, naar det heder Ps. 97, 11. Der er saaet et lys for den retfærdige; og glæde for de oprigtige i hjertet. Denne forening med Christo, denne kundskab og indsigt i Guds hemmeligheder, denne fryd og glæde skal da blive fuldkommen i hiin verden, naar den store evigheds dag (2 Pet. 3, 18. efter det grædste) skal frembrude: da der bliver derimod sagt om dem, som ikke vinde, og heller ikke holde Guds ord: Ingen af dem skal see morgensøden. Es. 8, 20. Denne morgenstjerne skal de ikke bekomme, ey heller nyde den derpaa følgende klare evigheds dag.

Disse Christi forjættelser vare nu satte tværtimod den Ehyatiriske menigheds fristelser. Nemlig 1. de, der ikke vilde underkaste sig de forførelse, Johannes kalder Nicolaiter eller folkets overvindere, fordi de med deres lærdomme drog folket efter sig, slige hedske aander skulde de af Christo erlange et aandeligt herredømme over; 2. de, der ikke vilde

vilde lade sig fange af forførrernes lumpne og vellystige lærdomme, skulde begaves af Christo med et lige og ret jern-scepter. 3. De, der ikke vilde lade sig føre til nogen skadelig appetit af forførrerne til en opblæsende videnskab, til dybe indseender i alle naturlige og Guddommelige ting, til forborgne og endnu hidindtil uhorste hemmeligheders aabenbarelse, som var det, disse stolte Gnostici pralede med, og hvorved de opvakte en begierlighed hos deres discipule; de skulde bekomme et bedre lys af Christo, og faae naadens og herlighedens skionne morgenrøde at see.

Nu saa see vi da ny prøver udi disse forklarede ord, paa den tierlighed og gavmildhed, der er hos vor store Frelser. Hvad er det ikke for herlige ting, hand lover sine troende! Hand vil ey allene give dem halvdelen af sit kongerige, men hand vil dele sin gandske magt med dem, som hand har antammet af sin Fader, ja, hand vil skienke dem sig selv, som Kilden til alt sandt lys, al kundskab, visdom og glæde. Og seer kun, disse belønninger loves dem, som komme af slaget, og bære saa mange saar paa sig. Sieler, der staae i den dybeste aand's fattigdom, ere de største helte i Jesu Christi rige, dem hand kand bruge at udføre vigtige ting ved: saasom
det

det saaledes forestilles Es. 26, 5. 6. Hand skal nedbøye dem, som boe i det høye, den ophøiede stad; hand skal fornedre dem, ja hand skal fornedre dem til jorden, drage dem ned indtil støv. En fod skal nedtræde dem, men hvad skal det være for en fod? ja den elendiges fødder, der ringes fødders trin. Vil vi da altsaa blive deelagtige i disse store privilegier, saa laader os trænge brav dybt ind i ydmygheden, og fæste rødder udi aandens fattigdom, paa det at det ord kand saaledes ogsaa blive sandt paa os; Hand opreiser den ringe af støvet, og ophøyer den fattige af skarnet, at sætte ham hos Fyrsterne, og skal lade dem arve ærens throne. 1 Sam. 2, 8.

Men udaf disse ord see vi og ydermere det store adelskab, som et Guds barn har, der formedelst troen bliver gjort ubeskadeligt og uovervindeligt. Thi naar Christus vil give sine den magt, som hand har annammet af sin Fader, og skienke dem et jern-scepter, hvormed de skal sønderflaage alle deres fiender, som leerkar; hvo vil da staae dem imod, og hvo tør vove sig ved at angribe dem? Alle ting ere deres egne, være sig liv eller død, 1 Cor. 3, 21. 22. og ligesom det løfte er givet af Christo Ps. 91, 13. Du skal træde paa en grum løve,

løve, og øgle ; du skal nedtræde en ung løve, og drage : Allsaa lover hand sine disciple dette igien Luc. 10, 19. See, jeg giver eder magt, at træde paa slanger og scorpions, og over al fiendens kraft; og slet intet skal skade eder. Og Ps. 149, 6, 9. heder det : De hellige skal ophøye Gud meget med deres strube; og det skal være et tve-egget sverd i deres haand. Til at gjøre hevn paa hedningene, og straf paa folkene. At binde deres konger med fieder, og deres ærede folk med jern-bolte ; denne herlighed skal høre alle hans hellige til, halleluja.

O ! hvor daarlig handler da derfor et Guds barn, der har bekommet saadan en *ἐξουσίαν* og magt af Christo ; naar det underkaster sig den elendige verden, og læmper sig endog kun i den ringeste post efter den, og skikker sig lig efter den i syndige ting ; det maae nu være, det skeer af frygt, eller af den indbildning, at man tænker derved lettere at vinde andre, og faae desmere udrettet hos dem. En Jesu Christi tienerer har ikke disse krumme beye fornøden. Hand har det løfte Jer. 15, 19. De, de skal vende om til dig, og du, du skal ikke vende om til dem. Den Herre Jesus giver ham et ret og lige jerns

jern-scepter i sin haand, hvilket er sat tvært imod alle krumme slange-bugter. Dette skal hand retteligen bruge, og staae, og føde i **H**Errens kraft, i **H**Errens hans Guds navns høyhed, Mich. 5, 3. og staae med lovens jern-stav iblant de raæ, ubrudte og hedenste gemytter, men derhos see sig meget vel for, at hand ikke treffer de samme sambitigheder dermed; derfor har hand morgensstiernen nødig, eftersom det kand let komme sig i mørke, at man kand tresse den urette. Dog skal ey allene en Guds tienerer, men et hvert Guds barn tage dette i agt, og med denne **J**esu Christi ords jern-stav gribe alle sine indvortes fiender og onde lyster an, der endnu daglig flye ham nok at bestille, og skal ikke give sig tilfreds, førend denne forjættelse ogsaa bliver opfyldt paa ham, nemlig, at hand kand see alle sine fiender ligge omkring sig, som nogle senderslagte potte-skaar af leer, der kand ligge hist og her omkring, dem hand intet mere har at frygte for. Dette vil den Herre **J**esus forlene redelige sieler kraft og naade til; thi hand vil ikke lade sine sande forjættelser ligge saa hen, men hand skal ogsaa vide at sætte i verk, hvad hand har lovet.

Bøn.

Levende Frelser, Herre Jesu Christi,
 ste, vi prise dit herlige navn, at du
 atter ved ny belønninger og velgiernin-
 ger, som du forjætter dine sejervindere,
 har opvakt os og udfordret os til kamp.
 Men vi beklage os tillige for dit ansigt,
 over vort vantro og vanartige hierte,
 hvilket du finder saa liden credit og troe
 hos, da det dog endnu aldrig er blevet
 funden sviig i din mund, men du, som
 det trofaste og sanddrue Vidne, opfylder
 alle dine ord, og lader ikke eet eneste fal-
 de paa jorden deraf. Ach! saa ville du
 dog formere vor tro, paa det vi kunde
 holde dig for trofast og sanddru i dine
 forjættelser, og i saadan en tro blive tro-
 ligen ved at kæmpe imod al den vanart,
 der er i vor forvandre natur, imod alle
 de onde lystet, der røre sig i vort hierte,
 imod alle verdens forførte maximet
 og exemplar, og imod alt det, der vil skil-
 le os fra din Kierlighed. Giv du os selv
 fornøden kraft og styrke dertil af det
 høye, og lad vor tro blive den sejer, der
 kand overvinde verden og dens fyrste.
 Dig befale vi vore siele indtil enden, og
 bede

bede dig, du vil føre dem vel igiennem den farlige verdens ørk, saa vi engang maae komme til at staae med en uskads samvittighed, i din kjerligheds morgens røde, ja faae dig, du evige soel, og opvindelse til alt lys og glæde, at see og tilbede i den salige evighed. Halleluja! Forhielp os dertil for din evige kjerligheds skyld. Amen!

~~~~~
Betragtning

Over den femte Forjættelse.

Aabenbar. 3, 5.

Den, som vinder, hand skal klædes med hvide klæder; og jeg vil ikke udlette hans navn af livsens bog; og jeg vil bekiende hans navn for min Fader, og for hans Engle.

Disse ord beskrives eendeel de personer, hvilke denne herlige forjættelse angaaer, eendeel de velgierninger og privilegier, hvilke lobes og gives disse personer.

Hvad de personer angaaer, hvilke Christi
 sus

stus taler til i disse ord, saa er det atter igien de, som vinde. Den som vinder, hand skal klædes med hvide klæder. Paa det vi desbedre kand forstaae disse ord, saa er det fornøden, at vi for i veyen afmale os den tilstand, den Gardiske menighed har været udi, til hvilken den H. Erre J. Esus har skrevet disse ord. Samme var, saa viit vi kand slutte af Christi beskrivelse, liig saadant et legeme, som vel endnu haver noget liv tilbage, men dog ligger i sit sidste aande-dræt. Hvorudover det heder strax i det 1. vers: Du haver det navn, at du lever, og est død. Og videre i det 5. vers: Bliv vaagen, og styrk de øvrige ting, som vil døe. Altsaa befandtes da denne menighed i den yderste forvirring, og i dybeste fordervelse, hvilket reiste sig deels af denne stads udvortes flor og lykfsalighed, siden den drev en stærk handel, og derfor havde riigdomme og alle slags ting, som kunde tie til vellyst, i overflødighed; deel af Nicolaiternes forførelse, de der søgte efter, at faae indsneget sig i denne stad, og der fandt desmere indgang med deres ugudelige og forføriske lærdom, der gav lisdet frihed til at synde; siden den vellystige bestaffenhed, stadens indbyggere stode udi, desforuden forførde dem til en fri og ubunden leve-maade, og gav anledning

ning til alle slags fiødets og aandens besmit-
 telser. Hvorfor Christus klager i det 4. vers :
 Du haver faae personer i Sardes, som
 ikke have besmittet deres Klæder. Den-
 ne tilstand var nu saa meget farligere, siden
 den 1. var forbunden med en udbortes chris-
 telig religions-bekjendelse, og saaledes hav-
 de faaet et skøn skin at prale med; hvorfor
 det heder : Du haver det navn, at du le-
 ver. 2. Siden lærerne i denne menighed
 ikke forstode deres embede ret, men lode de
 syge sieler saaledes døe hen, og falde den aas-
 delige og evige død i struben. Hvorfor Chri-
 stus siger om menighedens Biskop i det 2. v.
 at hand havde ikke fundet hans giernin-
 ger, sær hans embedes gierninger, fyldte
 for Gud; den troskab, hand burde bediist i
 hans embede, havde hand mærket mange
 feyler og mangler udi, og altsaa fundet dem
 alt for lette paa helligdommens vægt.

Udaf denne beskrivelse kand vi nu tydelig
 forstaae, hvad der vil siges med det : Den
 som vinder; nemlig : 1. Den, som lader sig
 oppvække af det døde væsen, da man har kun
 et skin af liv, da man er, ligesom en kalket grav,
 der uden til falder skøn i øynene, og dog ind-
 vortes er fuld af døde been og stank; og som sø-
 ger efter at trænge ind i en ret levende og giørlig
 chris

christendom. 2. Den, som saa trolig anvender den annammede naade, og saaledes aager med den, at hans gierninger kand findes fuldkomne, og hand ikke tør ved at være i frygt for, Gud skal fælde den dom over ham, at hand ved alt sit arbeidsomheds skin endda stikker i den aandelige ladhed. 3. Den, som ikke besmitter eller besudler sine klæder, men næsten indvortes hertens reenhed og uskyldighed, ogsaa beviser sig i sin udvortes omgængelse, i sine ord og gierninger, som et ustraffeligt Guds barn, midt iblant den vanartige og forvandede slægt, bevare sig ubesmittet fra verden, intet ureent rører ved, affører det gamle menneske, og daglig isører det nye. Det heder: *ὁ νικῶν* den som vinder.

Men hvad for velgierninger og privilegier skal nu saadan en person bekomme? Tre slags nævnes her i denne forjættelse: For det første heder det: Hand skal klædes med hvide klæder. Ved hvide, skinnende klæder betegnes der adskillige ting i Skriften. Forstere de besynderlige æres tegn. Saaledes heder det om Mardocheus Esth. 8, 15. Hand gik ud fra kongens ansigt, i et kongeligt klædebon, i blaat og hvidt, og med en stoer guldkrone. Hvorfor og saadanne, som kom hjem af krigen igien, som

som feyervindere, pleyede at have hvide Klæder paa, ligesom den Herres JESU feyerrige hær saaledes beskrives Aab. 7, 9. Derester saae jeg, og see, en stoer skare, hvilken ingen kunde tælle, af alle hedninge, og stammer, og folk, og tungemaal, som stode for stolen og for lammet, Klædre med hvide lange Klæder, og palme-grene i deres hænder. Fremdeles vare disse Klæder et glædes tegn. Hvorfor naar Salomo i Prædikeren cap. 9, 8. vil opvække et menneske, der er forrigfuldt og bekymret for det tilkommende, til en helliaet glæde i sit sind, siger hand til ham: Lad dine Klæder altid være hvide. De hvide Klæder vare fremdeles et billede paa hellighed, reenhed og uskylighed. Hvorfor der staaer om Lammets brud Aab. 19, 8. Det blev hende givet, at føre sig ireent og skinnende kosteligt linklæde, men det kostelige linklæde er de helliges retfærdigheder. Ligesom og Præsterne i det gamle testamente, som maatte beslitte sig paa en besynderlig Levitisk reenhed og hellighed, gif med hvide linnede Klæder.

Naar vi nu har sat dette forud, saa see vi lettelig, hvad den HERRER JESUS vil sige med disse ord: Hand skal Klædes med hvide Klæder. Nemlig, hans mening gaaer der ud

ud paa: 1. At saadan en, der vil lade sig opvække af sin aandelige ladhed og død, den vil hand lægge besynderlig ære paa, erkiende ham for en sejervindere, og offentlig udraabe ham derfor. 2. At hand skal blive deelagtig i den allerreneste glæde, som er at nyde saavel i naadens, som i herlighedens rige. 3. At hand skal sees for hans ansigt, som en Guds Præst, i hans tempel udi hellig pyrdelse, og udi klæder, der ere toede og giorte rene og klare i Lammet's blod; og gaae ud og ind i hans huus. Det er den første velgierning.

Den anden heder: Og jeg vil ikke udslæte hans navn af livsens bog. Denne livsens bog er intet andet, end Guds allerfuldkommenste kundskab og alvidenhed, efter hvilken hand kiender alle dem paa det nøyeste, der enten allerede ere blevne deelagtige i det naturlige, aandelige og evige liv, eller endnu i fremtiden skal blive deelagtige deri. Denne tale-maade er tagen af de østerlændiske Konger, hvilke pleyede at have visse bøger, som de skrev de undersaatters og personers navne i, der havde gjort riget besynderlige tjenester, saasom vi kand see udaf Esch. 1. Men ligesom der er et tredobbelt liv, saa bliver Gud og en tredobbelt livsens bog tilskrevet

den i Skriften. En naturlig, en aandelig, og en evig livs bog.

Om det naturlige livs bog taler David i den 139 Psalme, v. 16. Disse ting vare alle sammen skrevne i din bog; i de dage, som de bleve dannede, ja da der var ikke een af dem. Denne bog har Gud skrevet et menneske ind i, den gang hand i evigheden har besluttet og bestemt, hvad tiid hand vilde skienke ham det naturlige liv, og hvor længe hand vilde opholde det samme udi ham. Thi Gud haver sat mennesker hans beskikkede tiid, at hand kand ikke overgaae den. Job. 14, 5. Om det aandelige livs bog taler David i den 69 Psalme, v. 29. hvor det heder om de ugudelige jøder: De skulde ikke skrives med de retfærdige. Denne bog staae de personer udi, om hvilke Gud forud seer, at de ved troen til Jesum Christum skal i tiden blive deelagtige i det aandelige liv. Endelig er det evige livs bog intet andet, end fortegnelsen paa de personer, om hvilke Gud har forud seet, at de skulde blive ved i det begyndte troens verk, indtil enden, og saaledes blive deelagtige i hans evige herlighed: denne tales der om, naar det Phil. 3, 4. heder om nogle af Pauli medarbeidere: at deres navne vare skrevne i livsens bog, hvor
under

under man saa vel kand forstaae det aandelige, som det evige livs bog. Da det derimod heder *Nab. 13, 8.* om dem, som boe paa jorden, og tilbede dyret, at deres navne ikke ere skrevne i livsens Bog, som er *Lammets*.

Altsaa er det da spørgsmaalet, om hvad for en livsens bog her tales, naar Christus siger: Jeg vil ikke udslutte hans navn af livsens bog? Det naturlige livs bog kand her ikke tales om. Thi siden mennisket udslettes af denne bog, naar hand ved døden mister det naturlige liv, saa skulde det være meningen, at dem, som vandt, vilde Christus privilegere imod den legemlige død; da det er en herlighed, som ingen andre troende, efter *Enoch* og *Elias*, der ikke saae døden, skal have, uden de, der endnu skal leve her paa jorden, ved *Herrens* dags tilkommelse. *1 Cor. 15, 51. 52.* Ydermere kand her heller ikke tales om det evige livs bog; thi af den bliver ingen udsluttet, efter som det er ingen andre, som der blive tegnede ind, end de, hvilke Gud i sin alvidenhed har forud seet at ville blive bestandige i troen indtil enden. Skulde derfor nogen blive udstrøgen og udsluttet af denne bog, saa maatte man nødvendig sige, at Gud var bleven bedraget i sin forevidenhed, som dog er en ting,
der

der ikke fandt rime sig med hans allerhøieste fuldkommenhed.

Derfor seer da enhver, at det maage være det aandelige livs bog, her tales om. I denne bog bliver mennisket indskreven, deels i evigheden, deels udi tiden. I evigheden skeer det, naar Gud beslutter, at meddele den det aandelige liv, som hand forud seer at ville antage sit naades kald, og derved lade sig føre til troen til IEsu Christum; og at antage ham iblant sine børns og IEsu Christi levende lemmers tal. Men i tiden skeer saadant, naar hand virkelig fuldfører denne sin i evigheden gjorte slutning, og antænder det aandelige liv i saadan en siel, som ikke staaer ham imod. Derimod bliver en udslettet af denne bog, naar Gud allerede i evighed forud seer, at et menniske vil støde troen og en god samvittighed fra sig igien, og derved forfalde i sin forrige vantro og aandelige død paa ny; og derfor ogsaa har gjort den retfærdige slutning, at unddrage ham sin naade, den hand med fri villie selv har forsmaaet; og hand derpaa virkelig i tiden fuldfører, hvad hand saaledes har besluttet, men paa den yderste dag gior det bekiendt for hele verden, at den og den, om hand endskönt har havt et skien af det aandelige liv, og

er bleven holdt for en levende lem paa Christo, saa har hand dog enten aldrig nogen tiid været udreddet af den aandelige Død, eller hand, efterat hand har annammet naade til liv, er atter forfalden derudi, og altsaa ingen ret haver til det evige liv.

Denne forfækkelige dom skal nu ikke vedræses dem, der har ladet sig opvække til en ret alvorlighed udi Jesu Christi tjeneste. Gud vil ingenslunde unddrage dem sin naade, den de omgaaes trolig og redelig med, hand vil ikke lade dem synke i den aandelige Død og i de syndige lysters forraadnelse igien; men hand vil meget mere fuldende den troens gierning, som er begyndt i dem, og offentlig læse deres navne op paa hiin dag af livsens bog. Men her kand tillige i disse ord sigtes til den falske mening, de ere betagne med, der forfølge Jesu Christi levende lemmer, og vel ogsaa overantvorde dem til døden; der, i sær under det mørke Pavedom, har taget sig selv en vis frihed til at udslette de troendes navne af livsens bog; ligesom deres ord var, der domte St. Johan Hufs til døde: Vi overgive ilden dit legeme, og dievlene din siel. Hvor de altsaa tydelig nok gave tilkiende, at de formeente sig at have frihed til, ogsaa at kunde slette dem ud af Guds bog, som de de-
cla.

clarerede for kættere. Der tvert imod siger nu den Herre Jesus: Jeg vil ikke udslætte hans navn af livsens bog, og aldrig lade mig bruge til at ersequere slige blinde og vederstyggelige domme.

Den tredie velgierning, Christus lover, heder: Jeg vil bekiende hans navn for min Fader, og for hans Engle. Disse Christi ord komme obereens med dem, hand har talt Matth. 10, 32. Hvosomhelst vil bekiende mig for menniskene, den vil jeg og bekiende for min Fader, som er i himlene. Men hvosomhelst der vil negte mig for menniskene, den vil jeg og negte for min Fader, som er i himlene. Denne Christi bekiendelse er da altså sat tvertimod den negtelse, naar hand vil sige til en ugudelig for alles ørne: Jeg kiender dig ikke, jeg har ikke haft nogen samfund med dig i naadens tiid, derfor tager jeg dig nu heller ikke an, saasom det heder Matth. 7, 23. at Christus vil sige til nogle: Jeg kiender eder aldrig, viger fra mig, som beslittede eder paa uret; og Luc. 13, 25. Jeg kiender eder ikke, hveden Jere; og atter v. 27. Jeg siger eder, jeg kiender eder ikke, hveden Jere, viger alle fra mig, som beslittede eder paa uretfærdighed. Der

imod lover nu den Herre JEsus seeyrbinderne, at hand vil bekiende deres navne for sin Fader. Denne bekiendelse skal ikke skee med den bare mund, at hand allene vil nævne saadant et menniskes navn, og læse det op; men det skal være forbunden med gierningen selv, da den Herre JEsus vil erkiende den, som vinder, for sin ven, og sin huus-egen, bede for ham, træde frem for ham, og virkelig vise ham ind i sit evige rige, og ind til de herlighedsgrader, som hand har bereedt ham, førend verdens grundvold blev lagt. Og dette skal da skee for hans Fader, og for hans Engle, der skal være tilstede, som tilskuere, paa Christi store dag, og hielppe til at fuldføre den Herres JEsu dom, saa vel paa de udvalgte, som paa de forbandede. Hvilken en ære vil det ikke være, i den store forsamling af alle udvalgte, alle Engle og Guds børn, ja for al verdens Dommeres eget ansigt, at blive declareret af Christo for et Guds barn, og for en arving til hans uændelige herlighed!

Uf disse ord, som nu ere forklarede, lære vi da, 1. at helliggiørelsens naade er en besynderlig prydelse for sielen; efter som den her bliver lignet ved et reent, hvidt og skinnende klæde. Udi den egen retfærdigheds klæder, som mennisket beviser af sin blotte na-

tars kræfter, seer hans hæslige siel ud, som en reben og paltet svine-hyrde, for Gud, ligesom den forlorne søn bliver os forestillet Luc. 15, 15. 16. 22. Om denne indbildte retfærdighed heder det Es. 64, 5. at den er, som er besmittet Klæde. Denne hæslige Kiortel bliver afdraget udi retfærdiggjørelsen, Zach. 3, 4. naar Gud tager syndernes skyld og straf bort, og i den sted Klæder og indsvøber den bodfærdige og ydmygede siel, i Guds Lams uld, og i hans uskyldigheds, retfærdigheds og helligheds rene og skinnende kostelige lin Klæde, Aab. 19, 8. hvilket den bliver iført, som en Klædning, den kan prunke udi for Guds throne, og der er velbehagelig for hans øyne. Over denne Christi retfærdigheds Klædning trækker man siden i den daglige fornyelse og helliggjørelse lernets retfærdighedens Klædning, naar nu den tro, der har antaget Christi for tjeneste, beviser sig virkende i kierlighed. Disse to Klædninger, baade den troens retfærdigheds, og den af Guds Aand virkede lernets retfærdigheds Klædning, pryde et menneske for Guds ansigt, og det er just derudi, de saliges høyeste adelskab og deres høyeste prydelse skal bestaae i evighed, at Guds billede er i retfærdighed og hellighed fuldkommen oprettet udi dem igien; hvilken indvortes deylighed ogsaa

skal bryde ud, og aabenbare sig i deres forklarede og skinnende legemer, ligesom den Herres Jesu Klæder vare skinnende og hvide, som snee, den gang hand aabenbarede sin indvortes Guddommelige herlighed for sine disciples øyne. Matth. 17. Vil vi derfor erlange en sand, vedvarende og Gud behagelig deylighed, saa maae vi søge efter udi Guds ordent at blive hver dag mere og mere hellige.

Men II lære vi udaf disse ord, at siden helliggiørelsens naade er saadan en besynderlig prydelse for sielen, saa maae man med stoer omhyggelighed bevare den samme. Det er derfor just, den bliver lignet ved en hvid klædning, paa hvilken man kand ikke see eller mærke den mindste plet. Hvosom derfor udi sin retfærdiggjørelse har iført sig denne rene klædning, denne Jesu Christi uskyldigheds hvide silke, og ved helliggiørelsens naade har bekommet Guds billede igien, hand maae tage sig vel i agt, at hand ikke paa ny besmitter sine klæder. Thi siden et Guds barn bliver jaget igiennem saa meget skarn og dynd i denne verden, saa har det høylig aarsag til at bevare sine klæder, at der ikke skal stænkkes allehaande modtvillige synde-pletter paa dem igien, og det derved saaledes skulde tabe sin glands og skionhed. Og siden det endda
ikke,

ikke, i hvor meget man varer sig, gaer saa accurat til, som det skulde, saa maae man daglig toe sine Klæder paa ny, og giøre dem hvide i Lammets blod. Aab. 7, 14.

Vi lære III. af disse ord, at den bestandsdighed, man bør bevise indtil enden, er saadan en naade, som Christus er særdig og villig til at give. Thi hand siger her: Jeg vil ikke udrette hans navn af livsens bog. Det har man at mærke imod den angstfulde anføgtning, som mange gode sieler plages med, nemlig, om de ogsaa kunde blive troe indtil enden, og forblive i den sande naade til deres død, hvoraf de allerede har nydt en velsignet første-grøde; eller om det skulde lykkes satan, at faae dem skilte fra Guds Kierlighed, og styrtede i deres forrige eslendighed igien. Herimod siene nu ikke alle- neste mange andre herlige Guds forjættelser, hvori hand har forbunden sig til, at fuldkomme den gierning, hand har begyndt, og at fuldføre den indtil Jesu Christi dag; men man kand ogsaa regne denne den Herres Jesu forjættelse derhen med, i hvilken hand lover, at hand ikke vil udrette sine børns navn af livsens bog, ey heller overgive dem igien til den aandelige død. Saa fremt man ikke ved modtvillig affald selv opirrer ham dertil, saa

skal hand aldrig kunde føre det over sit sind. Det fattes ham hverken paa villie eller evne til at bevare os. Thi hand har sagt: Ingen skal rive mine saar af min haand.

Endelig lære vi ogsaa IV. udaf disse ord, at, siden **J**esus Christus ikke vil skamme sig ved vort elendige navn, men bekiende det offentlig for sin Fader, og for sine Engle, saa skal vi heller ikke skamme os ved hans herlige navn, og ved at bekiende ham. **J**esu Christi navn, i hans lærdom og sandhed er der jo intet, som vi kunde have nødig at skamme os ved; der er idel skionhed og fortreffelighed derudi. Hans navn er, som en salve, der udgydes, efter det, der staaer i Høys. 1, 2. Derimod er der meget i vort navn, som Christus kunde have aarsag at skamme sig ved. Gik desto mindre lover hand dog, at hand vil tage vort navn paa sine hellige læber, have det i sin mund, og bekiende det offentlig for sin Fader. Skulde dette ikke bevæge os til, ogsaa at bevise al frimodighed og troskab i at bekiende **J**esu Christi navn? Og det ikke alleneste til saadan en tiid, eller paa saadant et sted, hvor man har frihed til at være gudsfrygtig; ja hvor man finder approbation og bliver berømmet derfor; men endogsaa paa saadan en tiid og
sted,

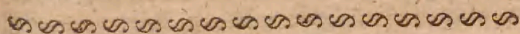
sted, hvor det koster forsmædelse og marter, at bekiende Christi navn. Da skal Christi navn være os dyrebarere, end ære og liv, saa at vi ikke gjøre os nogen betænkning om, at opofre det samme til hans ære, og gierne ogsaa for hans navns skyld at bære et berygtet spotte- navn for verden; og trøste os ved, at vor herliggiorte Frelser, der ogsaa for har været en forbandet ting og skumpelskud for verden, og har maatt' hede en forførerere, endog i sin død, skal ære os igien for den gandske verdens syne, i alle Engles og mange tusinde helgenes forsamlings, og offentlig oplæse og bekiende vort navn for sin himmelske Fader.

Bøn.

Levende Frelser, Herre Jesu Christe, vi prise dig for alle de ord, der ere gaaet ud af din mund, siden et hvert af dem dryber med honning, og indesholder den allersødeste trøst i sig for saadanne sieler, som ere traadde ind i din samfund, og ikke ere bange for den skionne og ædle troens kamp: ja siden et hvert af dem har den allerkraftigste lægedom og det allerkosteligste præservativ udi sig imod den aandelige ladsbed og frygtagtighed. Giv du ikkun,

at vi ogsaa maae erfare Kraften af disse dine ord, paa vor siel, og at, ligesom de i sig selv ere aand og liv, de ligeledes ogsaa maae blive til aand og liv for os. Du ville ved disse dine ord kraftig ruske og ryste paa enhver, der har begyndt, efter at du har bevist hans siel naade, atter at stunte hen i sikkerhedens søvn, ja i den aandelige død igien. Ja de siel, der ligge i deres sidste aandedræt, og ere nu nær ved at døe, dem ville du opmuntre eftertrykkelig, og lede en ny livs sens strøm ind i deres hjerter, paa det de kand komme paa benene igien, og som levendes offere, fremstille sig dig. Men velsigne ogsaa disse ord paa hver den, der endnu aldrig nogen tiid har begyndt at kæmpe imod sine fiender, men der endnu føres omkring af dem, som en arm og elendig slave, i bolt og jern. Giv enhver at forstaae, hvor got hand kunde have det, og hvad hand kunde nyde for store gode ting, for friheder og velsgierninger, isald hand ogsaa vilde lade sig opmuntre til en alvorlig kamp imod synden, verden og satan. Ja, Herre Jesu, du ville gjøre disse dine ord til lutter gloende kul paa alles vores hjerter,

ter, paa det at vores haardhed kunde derved blive blødgjort, vor sikkerhed ophøre, og vi kunde begynde at sørge for vor evige salighed. Stient du os megen naade og kraft dertil, paa det vi maae engang omsider allesammen blive vidner om dine forjættelsers opfyldelse. Gjør det for din sandheds skyld. Amen.

Betragtning

Over den flette Forjættelse.

Aabenbar. 3. C. 12. v.

Den, som vinder, ham vil jeg gjøre til en pillere i min Guds tempel, og hand skal ikke fremdeles gaae ud uden for; og jeg vil skrive min Guds navn paa ham, og den min Guds stads, det ny Jerusalems, navn, hvilken kommer ned af himmelen fra min Gud, og mit det ny navn.

Denne forjættelse begriber tvende herlige og fortreffelige velgierninger i sig, hvilke Christus lader seervinderne i Philadelphie menighed, ja i alle menigheder, forkynde.

Den første velgierning ligger i disse ord: Den som vinder, ham vil jeg gøre til en pillere i min Guds tempel, og hand skal ikke fremdeles gaae ud uden for. For desbedre at forstaae disse ord, har vi forud at erindre, at de gamle har haft den maneer, at udpryde deres templer med prægtige og vel proportionerede pillere, paa hvilke bildhuggerne havde ladet see deres konst. Saadanne vare ey allene at finde i de hedenske templer, men Gud havde og funden behag i, at pryde sin tempel, som hand lod bygge ved kong Salomo, med tvende kostbare støtter, hvilke stode ved indgangen i templens bygning, og beskribes i Kong. 7, 15:22. Ligesom nu den hele tempel var et billede paa Christi Kirke, i hvilken den Guds Søn skulde boe med sin herlighed, og aabenbare sig derudi fuld af naade og sandhed; ligeledes have de tvende støtter ogsaa haft deres aandelige betydning, og afbildet de fortreffeligste lærere og sandheds bekiendere, som har været Guds huus til pryddelse baade i det gamle og ny Testamente; ligesom

gesom og de tre ældste af H Errens Apostle, Jacobus, Petrus og Johannes, saaledes kaldes *σύλοι* eller pillere Gal. 2, 9. Men efter som der vare tvende pillere, saa har sligt været billede paa de tvende slags Guds tjenere, hvoraf der vare nogle under det gamle Testamente, som viiste hen til den tilkommende naade; men andre i det ny Testamente, som viiste hen til den nærværende. Den ene støtte heed *יהו יאחין*, det er: Hand, H Erren skal stadfæste og bekræfte sine forjættelser, som hand har givet fædrene; og altsaa afbildede den det gamle Testamentes Propheter og Lærere, der spaaede om den endnu forestaaende opfyldelse paa Guds forjættelser. Den anden støtte heed *יהו בוֹאֵס*, det er: J ham, nemlig i Christo, er styrke; og altsaa er den en forestilling paa H Errens Apostle, der skulde pege med fingre paa det Guds Lam, i hvilket ere retfærdigheder og styrke, efter som det heder Es. 45, 24. Men derunder ere tillige alle retskafne sandheds bekiendere til alle tider, begrebne med, ligesom saadanne og forestilles under billede af pillere Ordsp. 9, 1. hvor det heder: Den ypperste viisdom bygde sit huus, udbuggede sine syv pillere. Altsaa lover da den Herre J Esus i disse ord, at hand ogsaa vil annamme og an-

tage seervinderne i den Philadelphiske menighed, i samme societet og selskab med alle hans troe tjenere, som have tient ham, og jiret hans kirke, baade i det gamle og ny Testamente.

Dog lidet nøyere endnu at betragte de ord, saa veed vi, at en støtte eller pille fornemmelig har to slags nytte. For det første denne, at den tjener til en fast og ubevægelig understøtning, som bygningens hele tyngsel hviler paa, som der saaledes staaer Dom. 16, 26. 29. om de to støtter, som huset stod fast paa, i hvilket Philisterne vare forsamlede; for det andet er og en pille bygningen til en besynderlig prydelse, og i særdeleshed, naar den er indrettet efter architectur, eller bygningskonsten, og der er alle slags udhugget arbejde og konstig bildhuggerverk at see derpaa.

Naar derfor den Herre Jesus lover, at hand vil gjøre seervinderne til pillere i sin Guds huus, saa vil hand sige saa meget: I. At hand vilde saaledes befæste saadanne troe bekiendere, i sin naade og sandhed, at de ikke ved nogen storm skulde kunde kuldcastes, og føres ud af den gode sinds beskaffenhed, de stode udi, saasom Gud siger til Propheten Jeremias cap. 1, 18. 19. Jeg vil gjøre dig til en jern-pille, og til Raabher-mure.

Og

Og de skal stride imod dig, og ikke faae overhaand over dig. II. Alt hand vilde gibe sine tienere saa meget mod, styrke og frimodighed, at de og skulde kunde understøtte andre, der vilde siunke og falde, og saaledes ogsaa bevare dem fra fald, saasom det heder her og der om Apostlene i Ap. G. cap. 14, 22. cap. 15, 32. 41. cap. 18, 23. at de bestyrkede og understøttede brødrenes eller de troendes hiertter. Som da og denne befalning udsaaer Es. 35, 3. 4. til alle det ny Testaments tienere: Styrker de afmægtige hænder, og bekræfter de snublende knæ. Siger til de mistroelige af hierttet: Værer frimodige, frygter ikke. III. Alt hand vilde giøre sine bekiendere til en besynderlig pyrdelse for hans huus, saaledes, at de ikke alle neste skulde pryde hans kirke med en hellig lærdom og et ustraffeligt exempel, imens de levede, men de endog ved det minde, de efterlode sig, af deres tro og herlige dyder, skulde glødesse og skinne derudi efter deres død. Ja at hand endelig vilde oversætte dem af den striddende i den triumpherende kirke, der at prunke, som evige ihuKOMMELSES tegn af Guds kraft, udi høyeste pyrdelse og ære; hvor hand da vilde sætte dem retfærdighedens krone paa hovedet, ligesom der var et deyligt crone-veks sat

oven paa de tvende støtter i Salomons tempel.

Men denne velgierning kommer endnu i en høyere priis og værdi ved det tillæg: Og hand skal ikke fremdeles gaae ud uden for; det er: Og hand skal aldrig nogen tiid blive udbaaren og udkaster af Guds tempel; saadan, som de to støtter i Salomons tempel, i hvor skionne og prægtige de end vare, endda omsider bleve sønderbrudte af Chaldæerne, og bortførte til Babel. Jer. 52, 17. Hand vil derfor sige saa meget med disse ord: 1. Alt hans overvindere, som have bekiendt hans sandhed, dem vilde hand stadfæste i deres aandelige værdighed, og trykke sin Aands segl paa dem, saa at de kunde sige med Paulo af den 2. Epist. til de Cor. 1, 21. 22. Gud er den, som stadfæstede os, og salvede os; som og beseglede os, og gav Aandens fests-penge i vore hjerter. Det er nu en fortreffelig velgierning, saasom det er i sær saadanne sieler, fienden sætter efter, som allerede har lagt prøver af paa deres trosskab i en redelig sandheds bekiendelse, og dem anvender hand al sin list og magt imod, for at faae dem styrrede igien, og udstødte fra den ære, de ere komne til. Men 2. giver hand og tillige hermed at forstaae, hand endelig vilde forbyde verden

dens

dens ubillige fættermacherie og udstødelser, komme den til, at lægge det haand-^verk ned, og hand vilde saaledes vide at characterisere sine tienere, at de ogsaa skulde lyse verdet ind i synene, som saadanne, dem Gud sandelig boede udi. Thi naar det heder: Hand skal ikke fremdeles, ^{ix} ^{et}, gaae ud uden for, saa gives dermed tilkiende, at de tilforn ere blevne udstødte, og at det har gaaet dem, ligesom Jesu Christo selv, den hele aandelige bygnings hoved-hjørne-steen, hvilken ogsaa bygningsmændene erklærede for udygtig, og forskøde, Matth. 21, 42. ja stødte ham, som var arving til viingaarden, ud af viingaarden. v. 39. Thi saadan bær verden sig ad, naar Gud vil give den lob der til, at den støder dem ud fra sig, der ikke ere af lige sind med den, saasom Phariseerne og de skriftflogne hisset Joh. 9, 34. statue-rede sligt et exempel paa den blind-fødte. Thi de sagde til ham: Du est gandske født i synder, og du lærer os? Og de stødte ham ud. Thi verden er (efter den lignelse, sal. Johan Urndt giver derpaa,) ligesom havet, der ikke kand lide det i sig, som er dødt, men skyder det ud fra sig. Hvosom derfor er verden af dødt og forsfæst, saasom Paulus siger Gal. 6, 14. den kand hurtligemaade ikke fordrage. Men efter denne

Chris

Christi forjættelse vil det engang komme til at see anderledes ud, bladet skal vende sig, tiene-
ste-qvinden skal udstodes, og hendes søn; men
Sønnen, og hvo som er frigiort af Sønnen,
skal blive i huset evindeligen. Joh. 8, 35. Psal.
23, 6.

Lader os nu, førend vi gaae videre frem,
give os til at beundre denne første Christi for-
jættelse, hvilken jo er saa stor, saa herlig og
saa vigtig, at den overgaaer al tro. Forhen
v. 8. har det heedt om de troende i den Phila-
delphiske menighed: Du haver en liden
kraft. Naar nu disse folk have faaet denne
Christi store forjættelse at høre: Den som vin-
der, ham vil jeg gjøre til en pillere i mit
Guds tempel, hvor maae de da ikke have
forundret sig, og enhver af dem tænkt: Ach!
hvad for en pillere vil dog Christus faae gjort
af saadan en arm jorde-orm, som jeg er? Ach!
maatte jeg kun bare være en liden splind i
hans aandelige huus! Den ære vil jeg gjerne
lade gaae fra mig, at staae, som en pillere og
støtte, derudi. Men det er just saadanne ned-
bøiede og ydmygede sieler, der ere den beqvem-
meste materie for den Herre JEsu, at forar-
bejde sine største og stærkeste støtter af; saa-
dan en liden kraft bliver JEsu Christi huses
pillere tilberedte af.

En gandske anden maale-stof har verden, dem er det kun, den erkliender for Kirkens pillere, og støtter for det almindelige væsen, de der ere fornemme og anseelige, og ved deres store lærdom, auctoritet og andre prærogativer kand have gjort sig berømmelige; men Christus dømmes ikke efter anseelse, men hand leder det ringe ud, hand udvælger de ting, som intet agtes, og de, som ikke ere noget, at hand vil til intet gjøre de ting, som ere noget. 1 Cor. 1, 28. at den overvættets kraft skal være Guds, og ikke af os. 2 Cor. 4, 7. Denne herlighed skal høre alle hans hellige til, halleluja. Satan gjør nogle hæslige skændsels-piller af sine slaver, dem hand sætter hen til sin Skaberes vanære. Naar man seer et menneske, der vandrer efter sine lyster, og lever ligesaadan, som hans blod og blod driver ham, og verdens exemplier forføre ham til, saa maae man kun tænke i sit hierte: Ach! det er en satans skændsels-støtte. Men hvem der skienker Jesu Christo sit hierte, og tjener ham i uskyldighed og retfærdighed, og bekiender hans sandhed, hand skal blive en ære-støtte udi hans tempel, en prydelse for hans huus, et evigt ihukommelses tegn paa hans naade, det hand vil sætte til en girat i sit paradiss; og denne ære skal

tillige

tillige være bestandig, og være til evig tid. Hvo som eengang er kommen dertil, skal ikke fremdeles gaae ud uden for. O! sielen, vil vil ikke alle deelagtiggjøres i denne herlighed?

Den anden velgierning bliver recommenderet i de følgende ord: Og jeg vil skrive min Guds navn paa ham, og den min Guds stads, det ny Jerusalems, navn, hvilken kommer ned af himmelen fra min Gud, og mit det ny navn. Tre navne mældes her om, dem Jesus vil skrive paa sine seyer-vindere.

For det første vil hand sætte sin Guds navn paa dem. Ved sin Gud forstaaet hand ingen anden, end sin himmelske Fader, hand som, efter den menneskelige natur, var hans Gud og Skabere, der havde draget ham af møders liv, og paa hvis skød hand blev sat, saa snart hand fik denne verdens lys at see, saasom hand selv siger Psal. 22, 10. 11. Denne sin himmelske Fader kalder hand og udi sin lidelse sin Gud: Min Gud! min Gud! hvorfor haver du forladt mig? Og efter sin opstandelse lod hand sine disciple sige: Jeg far op til min Fader, og eders Fader, og til min Gud, og eders Gud. Joh. 20, 17. Denne hans Guds navn er nu det navn Iehovah, hvilket betegner saadant et væsen,

væsen, som bestaaer ved og af sig selv, og medde-
 deler alle andre ting deres væsen, som ogsaa
 opfylder sine egne forjættelser til punct og priis-
 ke, saasom Gud siger Esa. 42, 18. Jeg er
 HERRen, eller Iehovah, det er mit navn;
 og jeg vil ingen anden give min ære,
 eller de udskaarne billeder min lof.

For det andet vil den HERRe JESUS skri-
 ve paa sine bekiendere den sin Guds stads,
 det ny Jerusalems, navn, hvilken kom-
 mer ned af himmelen fra hans Gud.
 Ved denne Guds stad bliver intet andet for-
 staaet, end JESU Christi kirke, i særdeleshed
 paa den maade, som den administreres og
 regieres i det Ny Testamente, hvilken ogsaa
 Gal. 4, 26. bliver kaldt det ny Jerusalem,
 som er oven til, som er alles vores mo-
 der. Denne Guds stad kaldes derfor Jeru-
 salem, fordi den har de selvsamme herlig-
 heder og prærogativer at nyde, som det
 gamle Jerusalem havde, hvor iblant denne
 var den fornemmeste, at den store og levende
 Gud boede i denne stad, over Cherubim i det
 allerhelligste, og sammesteds aabenbarede sin
 herlighed i en synlig sky. Hvad der nu skede i
 skygge og forebilleder i det gamle Testamen-
 te, det skeer i sandhed i det Ny Testaments
 kirke. Men det heder et nyt Jerusalem, i
 mod-

modfættelse mod det gamle, hvorudi det gamle Testaments skygger og forebilleder gik i svang; da Gud derimod i sin Kirke, i det ny Jerusalem, tjenes i aandens ny væsen, og ikke i bogstavens gamle væsen, Rom. 7, 6. og denne stad er ogsaa saaledes beskaffen, at ingen hører dertil, eller kand ansees for en lem deraf, saa længe hand ikke er født paa ny, saa længe hand ikke formedelst en sand ombendelse har faaet den gamle hud gnedet af sig i den snevre port, og er gaaet over til den, der gjør alle ting nye. Hab. 21, 5.

Men det heder endnu om dette ny Jerusalem, at det kommer ned af himmelen fra Gud, hvilket saaledes beskrives i denne bogs 21. Cap. v. 2. 3. Og jeg, Johannes, saae den hellige stad, det ny Jerusalem, som foer ned fra Gud af himmelen, beredt, som en bruud er prydet mod sin mand. Og jeg hørde en stor røst af himmelen, som sagde: See, Guds tabernakel er hos menniskene, og hand skal boe hos dem; og de skal være hans folk, og Gud selv skal være med dem, og være deres Gud. Denne det ny Jerusalems nedkomst fra himmelen giver tilkiende: 1. At Guds Kirke paa jorden har sin oprindelse fra himmelen af dens Stiftere Jesu Christo, som er kom-

men

men ned af himmelen, og har lagt grunden dertil med sit blod, og præntet sit navn dertil. 2. Alt Christi kirke paa jorden bliver forvaltet efter den regierings maade og huusholdning, som de helliges menighed regieres efter for Guds og Jesu Christi ansigt i himmelen, efter de fuldkommede retfærdiges model for Lammets stol, det er, paa en aandelig og himmelsk maade, uden nogen legemlige vaa- ben, eller vold og magt at bruge. 3. Alt denne kirke her paa jorden oplives af den selvsamme Aand, som der boer i himmelen, i Guddom- mens skid, hvorfor og ingen kand være en lem deraf, eller regnes dertil, med mindre hand er bleven nyfødt fra oven af formedelst vand og Aand. Dette ny Jerusalems, den Guds stads, navn, som komer ned af himmelen, bliver nu saaledes udtrykt Ez. 48, 35. Stadens navn skal være fra den dag יהוה יהוה יהוה **J**Herren sammesteds, eller som det hedder Aab. 21, 3. Guds tabernakel er hos menneskene.

Endelig for det tredie lover Christus og saa, at hand vil give seervinderne sit eget, nemlig det ny navn. I det andet capitel af denne bog, v. 17. havde den Herre Jesus talt om de troendes ny navn; men paa dette sted taler hand om sit eget navn, hvilket hans Fader

Fader haver givet ham. Hvad det mon være for et navn, kand vi see af det 19. cap. i denne bog, hvor det heder v. 16. **Hand** haver et navn skrevet paa Klædebonnet, og paa sin lend: **En Kongers Konge, og hersers Hære.** Men dette bliver kaldet et nyt navn, fordi samme fornemmelig er bleven aabenbaret paa Christo, og gjort bekiendt for verden udi sin kraft, efterat hand ved sin opstandelse og himmelfart er gaaet ind til et nyt og uopløseligt lib, og har sat sig, som en Konge, hos sin himmelske Faders høyre haand, annammet al magt i himmelen og paa jorden, og tiltrædt sin almægtige regiering i naturens, naadens og herlighedens rige.

Dette tredobbelte navn, **Faderens navn, Jerusalems,** den alle troendes **Moders,** navn; og **Jesu Christi,** den yndige **Brudgoms,** navn, lover den Herre **Jesus,** at hand vil skrive paa sine troende her paa jorden, ligesom der tit paa støtterne og pillerne i de gamles templer vare allehaande inscriptio-ner og opskrifter udgravne. Hermed vises nu først og fornemmelig, at kraften og den herlige betydning af dette navn skal offentlig demonstreres paa de troende, og stilles hele verden for øyne, ret ligesaa-
dan, som de kunde være skrevne paa deres
pan

pander, og falde enhver i øjnene, der bare
 saae paa dem. Naar nu saaledes 1. det
 navn Jehovah bliver skrevet paa dem, saa
 gives dermed tilkiende, at Gud og vor Herres
 Jesu Christi Fader vil opfylde paa disse sey-
 ervindere alle sine forjættelser, som hand har
 givet de troende, og som hand har sat sit store
 navn Jehovah til underpant ved, og ligesom
 skrevet det under sit naade-patent med egen
 haand. Naar 2. det ny Jerusalems
 navn bliver skrevet paa dem, hvilket heder:
 Herrens sammesteds, saa gives dermed til-
 kiende, at Gud vil være med sin naades og sin
 Nlands nærværelse bestandig hos dem, og al-
 drig nogen tiid vige fra dem. Naar 3. Je-
 su Christi, den Kongers Konges og her-
 ters Herres, navn bliver skrevet paa dem,
 saa gives dermed tilkiende, at de skal træde ind
 i hans kongelige værdigheds samfund, og der-
 for herske, regiere og triumphere med ham og
 over alle deres fiender. O! hvilke store vel-
 gierninger! o! hvad ere de værd at beundre!

Dog dermed har vi endnu ikke faaet al den
 eftertryk uddraget, som ligger i disse ord, men
 hermed gives ydermere tilkiende, at de troen-
 de skal staae i den allerinderligste sam-
 fund med disse personer, hvis navn der
 bliver skrevet paa dem: øngesær ligesaa
 Dan,

dan, som i fordum dage herrernes navne bleve skrevne paa deres tienere, eller som de borgere, der hørde til en stad, havde samme stads navn skreven paa sig, som de havde faaet borgerskab i. Derhen sigtes der ogsaa Aab. 14, 1. Jeg saae, og see, der var et Lam, som stod paa det bierg Zion, og med det hundrede, fyrretive og fire tusinde, som havde det sammes Faders navn skrevet i deres pander. Og ligesom der staaer i det foregaaende 13 cap. v. 16. 17. at dyret bar sig ad, at de rige og de fattige, de frie og de trælle maatte annamme et Kiendemærke paa deres høyre haand, eller paa deres pander, saa ikke nogen kunde kobe eller sælge, uden den, som havde det Kiendemærke, eller dyrets navn, eller tallet paa dets navn. Thi ligesom dette var tegn til, at disse elendige personer vare lemmer paa dyret, og hørde hen til det antichristiske riges ulyksalige og fordomte societet med; saa bliver derimod, naar Christus skriver sit navn paa sine troende, dermed offentlig givet tilkiende, at de staae i samfund med ham og hans Fader.

Naar derfor 1. Jehovæh navn bliver sat paa dem, saa er dette et tegn paa, at de høre Jehovah til, at hand erkliender dem for sine, og at de have ret til, at forvente at see hans

hans forjættelser opfyldte af ham. Naar 2. det ny Jerusalems navn, som kommer ned af himmelen, bliver skrevet paa dem, saa vises dermed, at de have erlanget borgerkab i denne Guds stad, at de ere komne til Sions bierg, og til den levende Guds stad, til det himmelske Jerusalem, og til Englenes mange tusinde, til de første sødres forsamling og menighed, som ere opskrevne i himlene. Ebr. 12, 22. 23. Naar 3. Christi, den kongers Konges, navn bliver skrevet paa dem, saa betegner dette, at de have annammet deres kongelige værdighed af ham, at de tage deel med i den samme, og ere ogsaa giorte til konger og præster for Gud og hans Fader, og skal herske og regnere med ham i al evighed.

O! hvilke store og høye velgierninger, hvilke herlige liggendefæer, dem intet menneske kand tale om, som de ere værd, end siige begribe dem! Hvor tungt falder det en ydmyget og nedbøyet siel, at troe saadanne store forjættelser, og at troe Gud til, at hand ogsaa vil opfylde dem paa ham! O! en trofast og kiertig Frelser, der lover mere bort, end vi kand fatte og troe! Hand kand intet beholde for sig selv, men hand siger til os, som faderen blisset til den forlorne søns broder: Alt det, som
 F mit

mit er, er dit. Hand er villig og færdig til at tage os ind i al sin herligheds og kongelige værdigheds samsund; hvorudi hand dog alligevel, som hovedet, skal beholde et uændeligt fortrin for sine lemmer.

Spørge vi: Hvad koster alt dette? Saa svares: Det faaes uforstyldt, for en ringe Kamp, som vi skal træde ind i mod synden, diæbelen og vort Kiød og blod. Thi det hedder, den som vinder, det er efter dette brev's indhold, den som bliver tro indtil enden, i gode og onde dage, i skændsel og forsmædelse, ved gort rygte og ont rygte, og ved ingen ting lader sig bevæge til at bryde den pagt, hand har gjort med Jesu Christo; hand skal have alt dette, hand skal, i hvor ringe og skrøbelig hand end maatte synes i sine egne øyne, blive gjort til en pillere udi Guds tempel, hand skal have den ære, at bære den himmelske Faders navn paa sin pande, at agtes for en borgere i den Guds stad, der kommer ned af himmelen; ja kongernes Konge, og herrernes Herre, Jesus Christus selv, vil erkiende ham for saadan en, der hører ham til, der maae bære hans navn, og vil, naar hand er bleven tro indtil enden, derpaa føre ham ind i sit evige rige, hvor de forjættelser, som her i verden ere kun blevne opfyldte efter begyndelsen, og dem hand her

fuld

Fun har nydt en førstegrøde af, skal blive ham tilmaalte med fuldt maal, og der da paa den førstegrøde, der allerede har været saa sød og vederqvægende, skal følge en evig og uafsladelig glædes høst. Hvo som da forlanger at have det saa got, hand berede sit hierte dertil, og give ham det, der har faaet fuldmagt af sin Fader, til at give ham alt dette gode, og udøse det i hans skød.

Bøn.

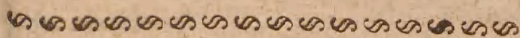
Du trofaste og levende Stelsere, vi prise dig ydmygelig for, at du har saa megen tierlighed til os usle jordeorme, vi som intet andet ere, end en haandfuld støv og aske, at du vilt indtage os i alle dine herligheders samfund: at du vilt meddele os dit eget navn, hvilket dog ingen kiender, uden du selv; og vilt trykke det paa vore pander, paa der vi der ved kand kiendes for at høre dig til; at du vilt indtage os i dit ny Jerusalem, og aabne os en tilgang til din Fader ved dit blod, saa vi ogsaa maae komme til at bære hans navn; ja at du vilt gisre os til din tempels pillere, der ikke alle neste for sig selv skal staae faste og ubæwægelige, men skal ogsaa understøtte

S 2

andre,

andre, og være en evig zitt og prydelse for dit huus. Ach! trofaste Frelsere, hvor uværdige ere vi til saadanne store gode ting, og saadanne usigelige velgierninger! Dog saaledes behager det dig, at herliggiøre din forunderlige naade ved utrolige forjættelser, der langt, langt overgaae alt vor arme og elendige fornuftes begreb. Saa tilbede vi dig da i denne din hiertelige kjerlighed imod os, hvilken har bevæget dig til at give os saadanne herlige forjættelser, og bede dig, du ville endnu lægge denne naade dertil, og sætte os ind i den salige orden, i hvilken vi kand nyde alt dette gode, paa det du kand da tage os ved haanden, og føre os hen til alle din Faders forraads-kammere, og sige: Alting er eders! Og fordi al denne tiids lidelse kand intet være at regne imod saastøer en salighed, saa giv, at vi ikke maae være bange for omvendelsens og troens ædle kamp, ey heller for den lidelse, der er forbunden med din salige efterfølgelse, eftersom det dog ikke skal være saa dybt at vaade igiennem, ja eftersom du vilt selv føre os igiennem, krone os med pris og ære, og da vilt uddele os
 alle

alle dine herlige gode ting, til arv og eye. Vi befale os dig med legem og siel, og bede dig, du ville, som en trofast Frelser, omgaaes med os, som med din eyendom, og fuldkomme al din Kierligheds velbehagelighed paa os, til dit navns priis, og til din Faders priis og ære. Amen.

Betragtning

Over den syvende Forjættelse

Aabenbar. 3, 21.

Den som vinder, ham vil jeg give, at sidde med mig paa min stoel, ligesom og jeg haver vundet, og sat mig hos min Fader paa hans stoel.

Denne forjættelse blive allerførst de personer, som forjættelsen angaaer, nævnede i de ord: Den som vinder. Vel ere allerede disse ord ofte bleve forklarede ved de forrige forjættelser, men vi har endnu ikke nær faaet alt det at see, som ligger derudi, men vi skal ogsaa endnu finde

noget derved at betænke, ved denne sidste forjættelse.

Thi der mærke vi, 1. at menigheden i Laodicea, som dette brev er skreven til, har ogsaa ligesaa vel haft sine besynderlige fiender at bestræbe og overvinde, som de andre menigheder. Den fornemmeste fiende deriblandt var den lunkenhed og aandelige lathed, hvilken den Herre Jesus siger om v. 15. 16. Jeg veed dine gierninger, at du est hverken kold eller varm, gid du varst kold eller varm. Saa efterdi du est lunken, og hverken kold eller varm, skal jeg udspye dig af min mund. Denne lunkenhed er intet andet, end saadan en tilstand, hvorudi man vel erkliender meget af det gode, men omgaaes ikke troligen med den sandhed, man erkliender, ey heller lader samme komme til nogen kraft hos sig, eller ifald man har gjort nogen begyndelse dertil, dog ikke alvorligen farer fort derudi, eller med tilbørlig iver og fyrighed fører den begyndte troens kamp ud indtil enden. Til denne hovedfiende holder sig endnu en anden, nemlig den ugrundede indbildning om en besynderlig aandelig riigdom, eller om en blomstrende og herlig tilstand, da denne menighed, ihvorvel den var et elendigt sceleton, u-

den

Den Kraft, uden aand og liv, endda kunde bilde sig ind, den var riig, den havde fuldt op, og trængte til slet ingen ting; og vidste ikke, at den var elendig, og jammerlig, og fattig, og blind, og nøgen, efter som den Herres Jesu egne ord atter lyde. Naar det nu derpaa heder: Den som vinder, saa vil Herren, efter dette brevs indhold og denne menigheds beskaffenhed, sige saa meget: Den som reiser sig igien af sin lunkenhed og aandelige lathed, bliver munter og fyrig, lader de høye tanker om sin herlige tilstand fare, erkjender sin nøgenhed, fattigdom og blindhed, følger mit hertelike raad, hører min røst, lukker dørrer op, træder ind i min samfund, og forbliver derudi indtil enden.

Vi mærke 2. dette, at det aldeles har en stor eftertryk, at Frelseren ikke nævner nogen ting i særdeleshed, som de skal overvinde, men siger over hovedet: Den som vinder. Thi dermed vil han give os at forstaae, at man i alle poster og i alle slags fristelser bør bevise sig, som en seervindere. Hvad kunde det hielpes, om en armee havde i krigen overvunden fiendens høyre fløy, og den blev dog selv slaget og overvundet af den venstre fløy? Ligeledes, hvad kunde det hielpes et menneske,

at hand vandt seyer over eet slags fristelse, naar hand dog maatte tabe i et andet? Hvad fordeel kunde der være ved, at en lagde den ødselighed af, som hand hidindtil har levet i, naar hand paa den anden side lod sig besnære af gierigheden, der er en rod til alt ont? Hvad var der bunden ved, om man vilde gjøre sig løs fra den aandelige ladhed, og derimod give sig ind i en falsk activitet og geskæftighed, at man vilde gjøre en heel hob got af sine egne fordervede naturs kræfter? Derfor maae man være udrustet med Guds vaaben baade paa høyre og venstre side, og bruge dem imod alt, hvad slags ont der forekommer, med seyer og velsignelse, om ellers Christus skal erkiende os for seyervindere.

Dette er og 3. mærkværdigt, at Christus ikke siger i plurali: De som vinde, dem vil jeg give, at sidde med mig paa min stoelmen, at hand taler i singulari, den som vinder. Altsaa kaster hand ikke forjættelsen hen iblant en heel hob, men hand retter med god betænkksomhed sin tale saaledes ind, at enhver des vissere fand troe, at hand ogsaa er hermed meent, og herudi indsluttet, at hand ogsaa fand haabe at komme til denne store ære, siden den Herre Jesus lover enhver seyer-
vinder

vindere dette Klenodie, hand maae nu være saa ringe, som hand vil.

Endelig har det og 4. en stor eftertryk i det grædſke ſprog, naar det heder: $\acute{o} \nu\iota\kappa\acute{\omega}\nu, \delta\acute{\omega}\sigma\omega$
 $\acute{\alpha}\nu\tau\acute{\omega}\nu \kappa. \tau. \lambda.$ hvilke ord egentlig ſaaledes bør
oversættes: Seyervinderen! jeg vil give
ham, at ſidde med mig paa min ſtoel.
Der ſtaaer Chriſtus ligesom ſtille ved det forſte
ord, ſeyervinderen! og ſeer ſig om, hvor
hand i ſaa fordervet en menighed maatte finde
ſaa tro en ſiel, der kunde være i ſtand til at ta-
ge imod denne forjættelſe, ligesaa dan, ſom
denne Guds affect og bliver foreſtillet i den
14 Pſalme: **H**Erren ſaae ned af him-
melen paa menniſkens børn; at ſee, om
der var nogen forſtandig, ſom ſøgte
Gud. Det er der altsaa at mærke ved de
perſoner, ſom dette løfte gives.

Men Forjættelſen i ſig ſelv er indbefat-
tet i de ord: Jeg vil give ham at ſidde
med mig paa min ſtoel, ligesom og jeg
haver vundet, og ſat mig hos min Fa-
der paa hans ſtoel.

I diſſe ord bliver her for det første en vis
ære forjættet: for det andet bliver her den
model og det mynſter forelagt, hvorefter
denne ære ſkal være indrettet.

Den ære, ſom her gives løfte paa, lyder

saaledes: Jeg vil give ham at sidde med mig paa min stoel eller throne. Thronerne høre med iblant de tegn paa den Kongelige auctoritet og myndighed, paa hvilke Kongerne pleyede at sidde, omringede med deres Drabantere, saa tit de enten vilde præsentere deres Majestet for folket, eller give dem lov, eller give fremmede gesandter audienz: ligesom og Salomons prægtige throne med mange ord beskrives i Kong. 10. Siden nu vor Frelser Christus bliver forestillet i skriften under billede af en Konge, ja siden han kaldes Kongers Konge, og herrers Herre, Mat. 19, 16. saa bliver ham og en throne tilskreven, hvorom det ogsaa heder i den 45. Psalme v. 7. Gud! din throne bliver evindelig og altid; hvilke ord Paulus Ebr. 1, 8. forklarer om Guds Son. Men hos de østerlændiske folk vare de kongelige throner temmelig brede, satte noget ophøiede fra jorden, og bedækkede med kostbare tapetzerier, at der altsaa kunde sidde flere personer sammen paa saadan en throne. Naar derfor een Konge vilde bevise en anden en besynderlig ære, saa tog han med sig paa sin throne, og lod ham sætte sig hos sin høyre haand. Naar nu den Herre Jesus siger, seervinderne skal sidde med ham paa hans throne, saa vil han sige saameget:

meget: Saadanne troe sieler vilde hand giøre deelagtige i sin kongelige værdighed og herlighed; eller, hand vilde bestikke dem riget, ligesom hans Fader havde besticket ham det; (efter som hand taler Luc. 22, 29.) saa at de for hele verden skulde erkiendes for Guds konger og præster. Allsaa sidde da de troende hos Christi høire haand, ligesom Christus sidder hos sin Faders høire haand.

Men paa denne throne sidde de deels i naadens rige, deels i den tilkommende herligheds rige. I naadens rige; i det de midt iblant alle fristelser og anføgtninger, i alle ting viit overvinde, ved ham, som har elsket dem, triumphere over deres aandelige fiender, og dievelen, som er hovedmand for dem, ved troen overvinde verden, og med en kongelig vælde beherske synden, som boer udi dem. Men de skal ogsaa sidde med ham paa hans throne i herlighedens rige, hvor de skal sættes i den allerhøieste æres og den fuldkommenste roligheds og sikkerheds stand, og udi den saligste samfund med deres velsignede hoved, Jesu Christo, skal see alle deres fiender ligge under deres fødder. Det er den ære, som seervinderne faae løfte paa.

Men hvad sig nu den model og det mynster anbelanger, som denne ære skal indrettes

rettes efter, saa heder det derom: Ligesom og jeg haver vundet, og sat mig hos min Fader paa hans stoel. Her bliver tvende slags ting sagt om vor Frelser, først, at hand haver vundet; for det andet, at hand har sat sig hos sin Fader paa hans stoel.

Hvad det første er anlangende, saa peges dermed paa det seerrige og herlige udfald paa forløsningens verk, hvorudi Christus har sønderknuset hovedet paa den gamle slange, satan, og alt hans anhang, forstyret hans rige, ja faaet synd, død, forbandelse og helvede overbunden tilfammen. Ved denne hoved-seyer er grunden bleven laagt til alle de følgende seyervindinger, som Jesus Christus indlægger. Men efter denne sin hoved-seyer havde hand endnu tre store og stærke fiender desforuden at overvinde. Den første var det forderbede og affældige Jødedom, som var det, der opvakte de første forfølgelser imod hans kirke. Denne sin første aabenbare riges-fiende har hand faaet overbunden, ved Titum Vespasianum, og da samme fiende begyndte siden efterhaanden at komme sig noget igien, fik den sin rest ved keyser Hadrianum, og blev da paa det yderste svækket, og sat i den stand, at den ikke mere kand forfølge

de

de Christne, ligesom der om dette er blevet spaaet Ps. 18, 38. sqq. Den anden mægtige fiende var det afgudiske og blodtørstige hedenskab, hvilket lige tre hundrede aar efter hberandre fra Christi fødsel af, paa det yderste har forfuldt den Herres Jesu bekiendere, og i det hele Romerske rige raset og stormet imod dem, da der ere mange tusinde spande Christen-blod blevne udøste, og der har ikke været ende paa deres martren og slagten. Denne fiendes magt blev stækket ved Constantinum Magnum, hvilken, da hand først selv havde ombendt sig til den hidtil forfuldte christelige religion, satte hedenkabet i saadan en stand, at det maatte holde inde med de offentlige blodige forfølgelser imod kirken. Den tredie hoved-fiende er endelig antichristendommen, eller det antichristiske rige, da der, nemlig, midt i Christi kirke har op høyet sig en skadelig stoel, hvor der sidder en paa, der giver sig ud for en Jesu Christi statholder paa jorden, og for hans kirkes synlige hoved, derhos hersker over samvitighederne paa en tyrannisk maade, og skriver Guds folk saadanne love for, som stride tvertimod Jesu Christi og hans riges love; og hand forfølger sandheds vidner paa det grusomste til alle tider, og derudover bliver forestillet i Aabenb.

17. cap. som den, der er drukken af de helliges blod. Denne fiende skal ogsaa engang endnu faae Jesu Christi svare haand at finde, i det hans skadelige throne, der (efter Lutheri oversættelse) ilde udlægger loven, (Ps. 94, 20.) som allerede ved den velsignede reformation er kommen til at hælde og røkke, skal endnu engang fuldkommelig omkastes og forstyrres: om hvilken sidste af den Herres Jesu seervindinger der iblant andet er spaaet i den 110 Psalm. v. 5. 6. Herren (Messias v. 1.) er hos din høyre haand; hand skal knuse konger paa sin vredes dag. Hand skal dømme iblant hedningene, hand skal fylde det med døde kroppe; hand skal knuse den, som er hoved over et stort land; eller, efter Johannis skrive-maade, den store hore, som sidder paa de mange vande, tillige med den store stad, som har ver rige over konger paa jorden. Ab. 17, 1. 18. Og udi det 63. capitel hos Esaiam bliver denne sejer over Antichristens rige, hvilket sammesteds bliver kaldet Edom, saaledes beskrevet: Hvo er denne, som kommer fra Edom med besprængte klæder af Bozra, denne, som er saa prydet i sit klædebon, som gaaer frem i sin megen kraft: Hvorpaa Messias svarer: Jeg, som taler

taler retfærdighed, mægtig til at frelse. Kirken spørger videre: Hvorfor er der rødt paa dit Klædebon; og dine Klæder ere, som hans, der træder i en viin-perse? Frelseren svarer: Jeg traadde perskarrer, jeg allene, og der var ingen mand af folket med mig, og jeg vil træde dem i min vrede, og nedtræde dem i min grumhed; og seyer over dem er stænket paa mine Klæder, og jeg haver besmittet alle mine Klæder. Thi jeg havde hevns-dag i mit herte; og mine gienløstes aar var kommet. Og jeg vil nedtræde folket i min vrede, og gjøre dem drukne i min grumhed; og nedkaste deres seyer til jorden. Hvilken spaadom bliver anført i Johannes Aabenb. cap. 19, 13. 15. og sammesteds forklares om Jesu Christi sidste seyervindinger over sine fiender. Alt jeg ikke skal tale om, at Christus endnu daglig vinder og lægger seyer ind i de troendes hjerter, i hvilke hand triumpherer over synd, død, dievel og verden, hvorom det heder (af den tydske psalme, Das Leben unsers Königs siegt:)

Endnu hans seyr ey ende naaer,
 Hand kæmper i vor aand, og vinder;
 Hans helte-kraft, som saaes i verden, ey for-
 svinder,
 Den

Den hviler en, før sine hand fuldendte faaer.

Naar nu alt er ham underlagt,
 Skal din triumph-sang for ham klinge,
 Og du skalt frydefuld dig giennem himle svinge,
 Din sidste fiende da, den Død har mist sin
 magt.

Det andet, som siges om den Herre JEsu, er dette, at hand efter sin seyers erholdelse har sat sig paa sin Faders throne. Her forestiller Christus sin himmelske Fader under billede af en Konge, der sidder paa sin throne, og af den giver sine befalninger ud, ligesom og Propheten Michæas i Kong. 22, 19. og Propheten Esaias Es. 6, 1. have seet Herrens sidde paa en høy og ophøyet throne. Ved denne Guds throne betegnes intet andet, end hans almægtige og store rige, hvilket udstrækker sig over alle creature, i særdeleshed over den stridende og triumpherende kirke. Naar nu Christus siger, at hand har sat sig hos sin Fader paa hans stoel, saa sigtes dermed til den 110 Psalms 1 vers, hvor Faderen siger til sin Søn: Sid hos min høyre haand, indtil jeg lægger dine fiender til dine fødders fodskammel; og til det 6 cap. hos Zachariam, hvor det heder v. 13. om den mand, Zemach eller den Herre JEsu: Hand skal sidde og herske paa sin (eller paa hans,

hans, nemlig H Errens) throne, og hand
 skal være Præst paa sin throne. Hvorfor
 ogsaa denne throne udi Aab. 22, 1. kaldes en
 Guds stoel, og Lammers, fordi Gud og
 Lammet, Faderen og Sønnen, sidde derpaa
 udi deres Kongelige herlighed. Meningen
 og forstanden af disse ord er derfor denne, at
 Faderen har optaget vor Frelser efter sin
 menneskelige natur, i sin almægtige regierings
 samfund, som hand fører over himmel og jord
 i naturens, i naadens og i herlighedens rige; i
 særdeleshed, at hand har salvet ham til en
 H Erre og Konge paa Zions bierg, og udnæv-
 net ham til et Over-hoved over den stridende
 og triumpherende kirke. Thi ligesom de kon-
 gelige throner bestaae af to dele, en overdeel
 og en underdeel: saa maae man sige, at over-
 delen af Christi throne afbilder hans herre-
 domme over den triumpherende kirke i him-
 melen; men den underste deel, hvor hans fod-
 skammel er, hans herredømme over jorden,
 og over den stridende kirke, der endnu findes
 her paa jorden. Men midt paa thronen er
 hans rette sæde, hvor begge kirkerne, baade
 den stridende og triumpherende, ere forenede
 med hverandre, udi hans høye Person, og
 blive begge to regierede ved hans almægtige
 scepter og hans kraftes ord. Denne sin Fa-
 ders

ders throne har nu vel Christus allerede besiddet efter sin Guddommelige natur, før end hand blev aabenbaret i kiødet. Thi siden den hand var Guds eneste Søn, saa var hand ogsaa en arving til hans hele rige og hans store og usindskrænkede herredømme. Men den menneskelige natur, hvilken hand i tidens fylde paatog sig, og forenede med sin Guddommelige natur, den skulde ogsaa ligeledes sættes paa denne throne, men dette skulde ikke skee, førend efterat hand havde sønderknuset slangens hoved, og faaet sejer over sine fiender. Da nu altsaa dette var skeet, og grunden til alle de efterfølgende sejervindinger var bleven lagt ved hans død, saa besteg hand sin æres throne, paa hvilken hand sidder og hersker, saa længe til hand faaer fuldkommen lagt sine fiender under sine fødders skammel. Og efter denne hans æres mynster, hvilken hand har annammet af sin Fader, skal ogsaa hans sejervinderes ære være indrettet, saasom det er dem, hand ligeledes vil ophøje og befordre dertil med. Det er da altsaa det, her ligger i disse ord: Den som vinder, ham vil jeg give, at sidde med mig paa min stoel, ligesom og jeg haver vundet, og sat mig hos min Fader paa hans stoel.

Nu i denne sidste forjættelse er jo Christi
 tier

tierlighed vist nok steget saa høyt, som den
 fand komme. Thi hvad fand hand love et
 uselt dødeligt creatur, en haandfuld støv og
 aske, høyere, end dette, at det skal sidde med
 ham paa hans throne? Hvilket løfte man saa
 meget mere maae forundre sig over, naar man
 betænkter den elendige og jammerlige tilstand,
 denne menighed var udi, som hand lader skris
 ve denne ædle og store forjættelse til. Den
 overmaade fordervede kirke til Laodicea, der
 ikke har nogen lige i elendighed, den bekommer
 af Christo den allerstørste og herligste forjættelse;
 hvorudaf vi jo noksom fand see, at det
 maae være saa elendig en synder, som det være
 vil, hand maae ligge saa dybt nedgravet i sit
 dynd, som hand vil, saa fand hand endda,
 saafremt hand opmuntret sig ved Jesu Christo
 si kraft, og river sig løs af satans lænker, kom
 me med til den store ære, at sidde med Christo
 paa hans throne. I den sted jordiske Mon
 narcher, Ahasverus, Herodes, og deres lige,
 naar de vil være ret raisonnable i deres løf
 ter, pleye at love halvdelen af deres Kongerige
 bort; (Esth. 5, 3. Marc. 6, 23.) saa lover
 Christus ikke alleneste at meddele sine seyer
 vindere et halvt, men sit hele, store og herlige
 Kongerige, som hans Fader har givet ham.
 Har da nu de sey, som hidindtil ere forklarede

af den Herres Jesu forjættelser, endnu ikke beviist deres velsignede virkning paa vor siel, har vi kundet høre paa dem med døve øren, eller, ifald der kand ved Guds naade være nogle gode bevægelser blevne virkede udi os, have vi ikke været troe dermed, og have ikke ladet de samme komme til ret kraft hos os; vel an! saa skal da denne syvende og sidste forjættelse fuldkommen giøre sagen af, og faae det sat i stand, hvad alle de øbrige endnu ikke har kundet udrette.

Men er der nogen saa følesløs, at hand heller ikke bliver bevæget ved denne velgierning, da Christus lover at sætte ham hos sig paa sin throne, paa den throne, hand bliver tilbedet paa af alle Cherubim og Seraphim med et skiult ansigt; vel an! saa er her endnu en større forjættelse forhaanden, hvilken alle de forjættelser, vi hidtil have forhandlet, ligesom sammenflyde udi; den findes i Malab. 21 cap. hvor det heder i det 7 vers: Den, som vinder, skal arve alle ting, og jeg vil være ham en Gud, og hand skal være mig en søn. Hvem der kand læse og høre paa dette, uden at bevæges i sit hierte derved, hand maae alt være kommen til en høy grad i forhærdelse. O! en ubegribelig ære! En tro siel skal arve alle ting, den skal blive en Guds søn

søn og arving, og Christi, Guds evige Søn, med arving; thi ligesom der siges til Christum 2 Sam. 7, 14. Ebr. 1, 5. Jeg vil være ham en Fader, og han skal være mig en Søn: saa siger Christus igien til enhver af sine seervindere: Jeg vil være ham en Fader, og han skal være mig en søn.

Hvem vilde da endnu blive en syndens slave og tiene sine onde lyster noget øyeblik længere, siden han har saa rare og dyrebare forjættelser for sig. Thi hvad vi skal anvende saadanne forjættelser til, det lærer Paulus os 2 Cor. 7, 1. Derfor, efterdi vi have saadanne forjættelser, Jelskelige, lader os rense os selv af al Kjødets og aandens besmittelse, og fuldende hellighed i Guds frygt. Derfor maae man vel billig ved enden af disse betragtninger raabe til enhver, der har læst dem, de samme ord, som Guds Søn har ladet igientage ved enhver af disse forjættelser: Den, som haver øren, høre, hvad Aanden siger til menighederne. O! saa lader os da vel see til, at vi ikke forsterke saadanne store forjættelser; at det ikke skal gaae os, som Moses, der vel beskuede Canaans herlighed langt fra, og fik de skionne og frugtbare græssange i øyesyn, der fløde med melk og honning, men selv kom

hand ikke der ind, men for den skrøbelige troes skyld, hand havde beviist, blev udeluft derfra. 5 Mos. B. 3, 27. cap. 34, 1. 4. 5. Vi ere ogsaa blevne udi disse forjættelsers forklaring, førte ligesom op paa et høyt bjerg, og har paa det samme kundet see alt det gode over, og skue alle de herligheder og privilegier med vore øyne, hvilke Christus giver de tro sieler forjættelse om. Vil vi nu ikke derved lade os opvække til en alvorlig kamp og sejer, saa skal vi heller ikke komme ind i dette Canaan, og Guds Aand skal sige enhver lige i sine øyne paa sit yderste: Du haver ikke deel eller lod i dette ord; thi dit hjerter har ikke været ret for Gud. (Ap. G. 8, 21.) Hvorfor vil vi da selv lukke os ude, da H. Erren ikke vil udelukke os, men har udtalt alle disse forjættelser saa almindelig: Den som kun vinder? Hvorfor vil vi sætte laas for os selv, og nøde ham til, at hand maae gjøre os arveløse, som onde og ulydige børn, da hand, som en from og rrig Fader, saa gierne under os sin hele arv; da hand vil være vor Gud og høieste gode, og fiende os for sine sønner og døtre? Nu, H. Erren ville selv trykke sit kraftige segl derpaa, og ikke lade eet eneste falde paa jorden af alle hans gode ord, som hand har talt.

Bøn.

Du trofaste og fromme Frelser, Herre Jesu Christe! hvorledes kand vi noksom beundre din store Kierlighed, der har bevæget dig til, at give de elendigste syndere saa store og herlige forjættelser; ja, der har drevet dig til, i enhver forjættelse at føre noget nyt frem, at opvække de dorne og søvnagtrige sieler med! Vi bede dig ydmygelig, siden dette er dine egne ord, som vi hidindtil have betragtet, at du da ikke vilt lade de samme blive uden velsignelse. Af dig, o! Herre, vente de alt det held og velsignelse, de skal have. Du, der har udtalt dem, du maae ogsaa ledsage dem med din kraft, og krone dem med din velsignelse. Thi, saa ville du give os naade til, at lade os opvække ved disse dine store forjættelser, til en redelig og retskaffen kamp. Ach! Herre, skulde her endogsaa kun være een eneste siel is blant alle dem, som komme til at læse dette, der vilde tage sig dine ord til hjerter, og lade sig bevæge derved, til at fatte den alvorlige resolution for dit ansigt,

ikke at lægge sit hoved blødt, førend den ved din kraft havde overvunden og faaet sejer over synden, hvilken den hid indtil har ladet sig beherske af; ach! saa ville du mægtelig staae samme siel bi, og rigelig udøse al den velsignelse udi dens skød, som andre støde fra sig. Du ville lade den faae een sejer i hænderne efter en anden, og ogsaa hielp den at faae sin sidste fiende overvunden, paa det at den, som kronet med priis og ære, maae gaae ind i din salige evighed, og bestige din herlige throne, hvilken du har lovet at indrømme den. Nu, o! Herre, velsigne dit ord, og lad det bære mange frugter, til dit navns evige herlige giørelse. Amen. Amen.

✠ 0 ✠

Op

Opmuntring

Til den

Landelige Kamp;

I Anledning af de syv Breve.

Op, Zion, op! bind op om dine lænder,
 Fra sikkerhed og søvn dig sliid!
 Tag med Guds kraft, som er i dine hænder,
 De vaaben fat til hellig striid!
 See, hvor indtrænger satan sig,
 Med fienders flok omringer dig.
 Ach, ach! her er ey tiid at drømme,
 Vil du din frelsning ey forsømme.

I.

Din første Kierlighed lad stadig blive,
 Og elsk din Brudgom inderlig,
 Som lod sig af sit ømme hierte drive,
 Af syndens dynd at drage dig.
 Fornye dog ved hans hede blod
 Den kølned' glød i hierte-rod:
 Med bøn og graad skalt du da kæmpe,
 Naar kulden hiertets glød vil dæmpe.

II. Derz

II.

Dersom dit Kiød sig frygter for at lide,
 Og gir din troskab haarde stød :
 Lad intet fra Guds Kierlighed dig Ride,
 Men læg dig dybt ned i hans Kiød.
 Eign herligheden, hisset er,
 Mod, hvad du har at lide her.
 Lad livsens Krone dig saa drive,
 Indtil din død ham troe at blive.

III.

Hold dig tilbage fra de falske høye
 Hvor satans hofmod fører paa.
 Lad ey din fod sig til de veye bøye,
 Hvor ydmuyghed snart tabes maa.
 Fra satans throne løb med hast,
 Og ved Guds Søn hold stadig fast :
 Hans lærdom aldrig slaae af sinde,
 At dig en falsk glands ey skal blinde.

IV.

O! Zion, hold din aand fra synd tilbage,
 Rør ey ureenheds mindste grand.
 Lad ey din haand udstrække sig, at tage
 Alsaadan frugt, som skade kand.
 Din kydsfeste Immanuel
 Bær had til sminked' Zesabel.
 Lad dig hans gode Aand regiere,
 Saa skal hun aldrig dig besnære.

V. Lad

V.

Lad langt fra dig det døde væsen blive,
 Træng ind i Christi livsens kraft.
 Hvad leve skal, det maae hand sundhed give,
 Det drage maae af ham sin saft.
 Hvad gavn mon skin og navnet bær,
 Naar man alt halv forraadnet er?
 Op af din grab, saa faaer du livet,
 Som bliver os af Jesu givet.

VI.

Naar Gud dig kroner selv med gunst og ære,
 Hold fast paa kronen mandelig,
 Alt intet skal din glands og høyhed tære,
 Hvormed hand lar begave dig.
 Brug dorren, som dig aabnet er,
 Og altid vel beprydet vær;
 Men lad og i de samme dage
 Din ydmyghed des meer tiltage.

VII.

Gud hader lunkenhed, spænd alle kræfter,
 At den ey finder sted hos dig,
 Gib den ey rum udi din Aands gestæfter,
 Flye denne pest evindelig.
 Tænk ey, et bart skin gjør dig riig,
 Det er bedragerie og sviig;
 Alt ikke Herren skal nedfare,
 Din nogenhed at aabenbare.

Op, Zion, op, og tag dig for at kæmpe!

Op, væbne dig til denne krig!

Immanuel skal dine fiender dæmpe,

Og ønsket seyer skaffe dig.

Den krone er til dig henlagt,

Som alt er manges seyerdragt.

En vinder', naar hand doer, skal være

En arving til hiin himmelsk' ære.

